

SINIF ÖĞRETMENLERİNE GÖRE BARIŞ MANÇO ŞARKILARININ SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİNDE KULLANILABİLİRLİĞİ*

THE USABILITY OF BARIŞ MANÇO SONGS IN SOCIAL STUDIES EDUCATION ACCORDING TO ELEMENTARY SCHOOL TEACHERS

Serpil PEKTAŞ¹, Bayram TAY²

ÖZ: Barış Manço'nun eserlerinin, birçok konuda zengin içeriğe sahip olduğu düşüncesi, bu çalışmanın yapılmasını teşvik etmiş ve sosyal bilgiler dersinde Barış Manço'nun şarkılarının kullanılabilme durumları belirlenmiştir. Bu çalışma, eşit statü ve eş zamanlı türün işe koşulduğu nicel boyutunda kesitsel tarama, nitel boyutunda durum çalışması kullanılan karma yöntem araştırmadır. Araştırmanın çalışma grubunu 104 sınıf öğretmeni oluşturmuş, veri toplama aracında Barış Manço'nun 125 şarkısı yer almıştır. Barış Manço'nun anonim şarkılarından 16'sının, kendi yazdığı şarkılardan 52'sinin istatistiksel olarak sosyal bilgiler dersinde kullanılabilir olduğu tespit edilmiştir. Bu şarkılara; tarih bilinci oluşturmada, ulusal bilince sahip vatandaş yetiştirmede, tarihi kişiliklerin öğretiminde, kültürel öğeler konuları başta olmak üzere birçok özelliğinden dolayı sosyal bilgiler dersinde yer verilebilir. Bazı şarkılar; duysal dengede karamsarlığın ağır basması, çocuğun anlam evrenine, ilgi ve gereksinimlerine uygun olmaması gibi gerekçelerle sosyal bilgiler dersinde kullanılamaz. Sınıf öğretmenlerine ve sosyal bilgiler öğretmenlerine, bu çalışmadaki sonuçları dikkate alarak Barış Manço'nun şarkılarını sosyal bilgiler dersinde kullanmalarını önerilmektedir.

Anahtar sözcükler: Sosyal bilgiler, Barış Manço, şarkı.

ABSTRACT: The idea that Barış Manço's works have rich content in many subjects encouraged this study to be conducted and the situations of using Barış Manço's songs in social studies lessons were determined. This study is an equal status and simultaneous mixed-method research using cross-sectional survey model in its quantitative dimension and case study in its qualitative dimension. The study group of the research consisted of 104 elementary school teachers, and 125 songs of Barış Manço were included in the data collection tool. It is statistically found out that 16 of Barış Manço's anonymous songs and 52 of his self-written songs can be used in social studies lessons. These songs can be included in the social studies lesson because of their many features, especially in creating historical awareness, raising citizens with national consciousness, teaching historical personalities, and cultural elements. However, some songs are not suitable to use in social studies lesson because of reasons such as pessimism predominating in sensory balance and not being suitable for the child's universe of meaning, interests, and needs. Elementary school teachers and social studies teachers are recommended to use Barış Manço's songs in social studies lessons by considering the results of this study.

Keywords: Social studies lesson, Barış Manço, song.

Bu makaleye atf vermek için:

Pektaş, S. ve Tay, B. (2024). Sınıf öğretmenlerine göre Barış Manço şarkılarının sosyal bilgiler eğitiminde kullanılabilirliği. *Trakya Eğitim Dergisi*, 14(3), 1742-1763.

Cite this article as:

Pektaş, S., & Tay, B. (2024). The usability of Barış Manço songs in social studies education according to elementary school teachers. *Trakya Journal of Education*, 14(3), 1742-1763.

* Bu makale, ikinci yazarın danışmanlığında ilk yazarın 2022 yılında tamamladığı "İlkokul Eğitiminde ve Sosyal Bilgiler Dersinde Barış Manço Şarkılarının Kullanılabilme Durumları" başlıklı yüksek lisans tezine dayalı olarak hazırlanmıştır.

¹ Bilim Uzmanı, Nevşehir/Türkiye, e-mail: spektass28@gmail.com, ORCID: 0000-0001-7360-6108

² Prof. Dr., Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Kırşehir/Türkiye, e-mail: bayramtay@ahievran.edu.tr, ORCID: 0000-0003-2466-1527

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Art is something that should be everywhere, at home, in the street, at school, at work and in entertainment. No doubt, it is the education that can help achieve this. While education brings an interpretation to the art, art improves education and keeps it living. Interpretation of art through education requires using art in education. While lessons such as Music, Visual Arts, Physical Education and Games are directly connected with art, it is seen that many of the lessons are closely associated with art and literature. For example, social studies lesson is the one of the most closely associated lessons with art and literature. Social studies is a discipline which comprise art, literature and social sciences in order to raise effective citizens. Art and literature take place in the scope social studies lesson with the literary works. Literary works enable children to develop language, empathy and communicative skills, and to acquire values, socialize and acquire historical awareness. Raising effective citizens is the main goal of education in general and social studies in particular. Contents and themes of songs and folk songs play an important role in raising effective citizens. Barış Manço is one of the first singers coming to mind of children and youth when it is the music that is being talked about. It is seen that Barış Manço, feeling himself responsible for understanding and giving a voice the people through music, often emphasized cultural values as well as universal values. The rich content of Barış Manço songs addressing different subjects is the main motivation behind this research which intends to study and determine to what extent his songs can be used in social studies lesson.

Method

Simultaneous type is used in this research since the study, which is designed with mixed method, weighs equally on qualitative and quantitative data, and also because equal status quantitative and qualitative data were collected through the same measuring tools simultaneously. Cross-sectional survey model and case study has been used in quantitative dimension and qualitative dimension, respectively. The study group of the research consisted of 104 elementary school teachers, and 125 songs of Barış Manço were included in the data collection tool. The data were analyzed with SPSS and MAXQDA.

Findings

The results of research indicate that primary school teachers think that 16 of Barış Manço's anonymous songs and 52 of his own songs can be statistically used in social studies lesson. It is understood that Barış Manço's both anonymous and own songs can be used in social studies lesson to raise a historical awareness, to introduce historical characters, to support the lesson with the stories behind the songs, to improve skills and in values education. However, teachers stated that some of Barış Manço songs are not suitable to use in social studies lessons because of lacking to address children's interest and needs or comprising pessimistic content, inappropriate lyrics for children's semantic universe, sexual content, figurative language, being unsuitable for the language development level of children, involving phrases or statements that may cause sexual discrimination and confusion, and imperative and dogmatic statements that may prevent children from thinking in a cause-effect relation.

Discussion and Conclusion

16 of Barış Manço's anonymous songs can be used in the social studies lesson with both quantitative and qualitative data, and five of them can be used only with qualitative data. One of the 16 anonymous works, "ağlama değmez hayat", was not recommended for use on the grounds that it was not suitable for the child's universe of meaning when qualitative findings were analyzed. Quantitative data suggest that the songs can't be used in social studies lesson whereas qualitative data suggest that these songs, in terms of the least feature, can be used in social studies lesson.

52 of his self-written songs can be used in the social studies lesson with both quantitative and qualitative data, and 14 of them can be used only with qualitative data. 6 out of 52 songs were founded to be unusable in terms of some features when qualitative findings were analyzed. Considering the qualitative data, 14 songs that cannot be used in the social studies lesson according to quantitative data are usable in the social studies lesson in terms of at least one feature.

According to both quantitative and qualitative findings, 6 anonymous songs and 32 self-written songs of Barış Manço cannot be used in social studies lessons. While 5 of the anonymous songs and 14 of the self-written songs cannot be used according to quantitative findings, they can be used in the social studies lesson in terms of at least one feature according to qualitative findings.

Barış Manço's 125 songs, 68 of them can be used in the social studies lesson with both quantitative and qualitative data and 19 of them can be used only with qualitative data. These songs; creating awareness of history, raising citizens with national consciousness, developing environmental literacy, to teach historical personalities, cultural elements, geography (geographical features, directions), countries in the world, individual and society, economy (production, economic activities, conscious consumer, economic literacy), effective citizen characteristics, active citizenship (national, religious days and holidays), occupations, Turkish flag and family history, to gain skills and values can be used in social studies lessons. In addition, some folk songs can be used in social studies classes because they contain local history, proverbs, idioms and riddles, and some folk songs are examples of stories, poems, memories, fairy tales and lullabies.

Both quantitative and qualitative data indicate that Barış Manço's 38 songs can't be used in social studies lesson: These songs can't be used in social studies lesson for being heavily pessimist in terms of emotional situation, being inappropriate for children's conceptual universe, interests and needs, containing sexual statements that are not suitable for children's developmental stage and may cause gender discrimination and confusion, containing pretentious language that is not suitable for the language development of children, imperative and advisory statements that may negatively affect cause-and-effect thinking in children.

GİRİŞ

Mustafa Kemal Atatürk, bir toplum için sanatın önemini “Bir millet sanattan ve sanatkârdan mahrumsa tam bir hayata malik olamaz. Böyle bir millet bir ayağı topal, bir kolu çolak, sakat ve alil bir kimse gibidir.” ve “Sanatsız kalan bir milletin hayat damarlarından biri kopmuş demektir.” sözleriyle betimler. Sanat, bir duygu, tasarım ya da güzelliğin anlatımında kullanılan yöntemlerin tamamı veya bu anlatım sonucunda ortaya çıkan üstün yaratıcılık; bir şey yapmada gösterilen ustalık ve incelik (Yılmaz, 2019). Dolayısıyla sanat duygu, tasarım ve güzelliği ortaya çıkaran, yaratıcılığı, ustalığı ve inceliği barındıran bir kavramdır. Sanatsız kalan bir toplumun duygu, tasarım ve güzellikten eksik kaldığı, yaratıcılığını kullanmadığı anlaşılabilir. Bunların eksikliği gelişimin önündeki engellerdendir. Bu bağlamda sanat, gelişimin anahtarı konumundadır. Gelişmeyen toplumlar çağı yakalamada sorunlar yaşayacak ve gündün güne geri kalmışlığa doğru yol alacaktır. Öyleyse yaşamın her alanında sanatın yer alması önemli bir gereksinimdir. Bir başka deyişle sanat; evde, sokakta, okulda, işte, eğlencede kısaca her yerde olmalıdır. Tüm bunların sağlanabilmesi elbette eğitim yolu ile olanaklı olabilecektir. Eğitim, sanatın anlamlandırılmasını sağlarken sanat da eğitimin gelişmesine ve yaşamasına katkı sağlayacaktır. Eğitim yoluyla sanatın anlamlandırılması, sanatın eğitimde kullanılmasını gerekli kılmaktadır.

Edebiyat başta olmak üzere müzik, görsel sanatlar, beden eğitimi ve oyun gibi dersler, doğrudan sanat ile ilgili iken birçok dersin de sanat ve edebiyat ile yakından ilişkili olduğu görülmektedir. Örneğin sosyal bilgiler dersi sanat ve edebiyat ile yakından ilişkili derslerin başında gelmektedir. Nitekim sosyal bilgiler ile ilgili yapılan tanımlardan birinde “sosyal bilgiler, vatandaşlık yeterlilikleri kazandırmak için, sanat, edebiyat ve sosyal bilimlerin disiplinlerarası bir yaklaşımla birleştirilmesinden oluşan çalışma alanı” (National Council of the Social Studies [NCSS], 1994) olarak ifade edilmiştir. Tanımda sosyal bilgilerin disiplinlerarası bir yaklaşımla oluşturulduğu ve bu yapıyı oluşturan disiplinlerin başta sosyal bilimler olmak üzere sanat ve edebiyat olduğu anlaşılmaktadır. Sosyal bilgiler ile sanat ve edebiyat ilişkisi basitçe destanların, hikâyelerin, romanların, anıtların, otobiyografilerin varlığı ile açıklanabilir. Örneğin bir sanat eseri olan destanlar başta edebi bir eser olarak düşünülse de içerik olarak tarih, coğrafya, ekonomi ve sosyal yaşam gibi birçok boyutu ile sosyal bilgiler ile ilgilidir. Bu da sosyal bilgiler ve sosyal bilgiler eğitiminin edebiyat ile iç içe olduğuna işaret etmektedir. Dolayısıyla sanat ve edebiyat, sosyal bilgiler dersinde edebî ürünler ile yer alabilmektedir. Ayyıldız ve Birgören'e (2005) göre edebî ürün; yaşamın, doğanın ve bireyin yeniden, derinlemesine ve ayrıntılı algılama ve kavrama durumunu söze dönüştüren bir araçtır ve edebî ürün, geniş bir kültür ve gelenek ile beslenir; böylece zengin ve özgün bir ifadeye kavuşur. Edebi ürünlerin eğitimde kullanılması ile öğrencilerin derse yönelik ilgileri artmakta, okuma alışkanlığı kazanmalarına ve okuduğunu anlamalarına yardımcı olmakta, analiz etme ve bağ kurma yetkinliklerini geliştirmekte, konuların disiplinlerarası ilişkilerinin kurulmasında ve edinilen bilgilerin sosyal yaşamla ilişkilendirilmesine katkı sağlayabilmektedir (Öztürk, 2007; Tekgöz, 2005). Bunun yanında çocukta; dil, okuma-yazma, empati ve iletişim kurma becerilerinin gelişmesini desteklediği, onların insanî ve ahlâkî değerleri kazanmalarına, millî tarih bilinci edinmelerine, sosyalleşmelerine, tarihi mirasa karşı saygı duymalarına, gelenek ve görenekleri anlamalarına katkı sağladığı söylenebilir.

Edebi ürünler eğitim sisteminde birçok programda olabileceği gibi sosyal bilgiler dersinde de öğretim materyali olarak kullanılabilir ve sosyal bilgiler ders kitaplarında sözlü ve yazılı edebî eserler biçiminde yer almaktadır (Öztürk vd., 2012). Bununla birlikte sosyal bilgiler, içerisinde sözlü ve yazılı

edebi ürünlerin bulunduğu “iyi anlatılan bir öykü” niteliği de taşınmalıdır (McGowan & Guzetti, 1991). Bu açıdan sosyal bilgiler dersinde kullanılacak sözlü ve yazılı edebi ürünlerin iyi araştırılarak sürece dâhil edilmesi ve öğrenciye sunulması önemlidir. Sosyal bilgiler derslerinde kullanılacak sözlü ve yazılı edebi ürünlerden biri de şarkı ve türkülerdir. Murphey (2010), eğitim materyali olarak şarkı kullanımında iki boyutun öne çıktığını ifade etmektedir. Birinci boyut, şarkıların akılda kalıcı olması ya da anlama için daha uygun bir ortam sağlaması iken, ikinci boyut şarkıların çocuklar ve gençler için motive edici olmasıdır. Kalıcılık ve motivasyonun, eğitim sürecinde dikkate alınması gereken iki önemli özellik olması ve bu iki özelliğin şarkı kullanımı ile harekete geçirilebilir olması, şarkıların eğitim için önemini ortaya çıkarmaktadır. Bununla birlikte şarkıların yalın, temiz, toplumun ortak unsurlarını, duygularını, fikirlerini barındıran çeşitli ezgilerle söylenen bir müzik sanatı olması ve toplumların ulusal benliklerini, sevinç, üzüntü, hasret, acı, sevgi ve barışa değer verme gibi çeşitli unsurlarını içerisinde barındırıyor olması (Kınık, 2011) da hem genel anlamda eğitim hem de sosyal bilgiler eğitiminde şarkıların kullanımını önemli kılmaktadır. Bunun yanında her şarkı ve türkünün sosyal bilgiler dersinde kullanılamayacağı da bir gerçektir. Edebi ürünler, onu yazanın mizacından, üslubundan ve yazıldığı dönemin özelliklerinden etkilenmektedir (Şimşek, 2009). Sosyal bilgiler dersinde kullanılacak olan şarkı ve türkülerin seçimde söz konusu özelliklerin dikkate alınması gerekmektedir. Bu bağlamda 20. yüzyılda yaşamış, Türk müziği yaparak o yüzyıla damgasını vurmuş, Anadolu kaynaklarıyla beslenerek oluşturduğu eserlerini, doğunun ve batının kültürüyle harmanlamış, müzik ruhuna uygun ve farklı bir kimlik ortaya koymuş, bu kimliğiyle evrenselliği yakalamış, “Bu dünya benim memleket” sözüyle de düşüncelerini ortaya koyarak dil, din, ırk ayrımı yapmadan tüm insanlığa kucak açmış ve hafızalarda derin izler bırakmış olan Barış Manço’nun şarkı ve türkeleri sosyal bilgiler dersinde kullanılabilir.

Barış Manço, 1 Ocak 1943 yılında İstanbul’da dünyaya gelmiş, II. Dünya Savaşı’nın etkilerinden dolayı ailesi ona Barış ismini vermiştir. İsmail Hakkı Bey ve Türk Sanat Müziği sanatçısı olan Rikkat Uyanık’ın ikinci çocukları olan Barış Manço, 1950’li yıllarda Galatasaray Lisesi ortaokul son sınıf öğrencisiyken arkadaşlarıyla birlikte ilk grubunu oluşturarak müzik hayatına başlamış ancak 1970’li yıllarda ünlenmiştir (Yangın, 2002). Barış Manço, İstanbul’da doğup büyümüş ve uzun yıllar Avrupa’da yaşamıştır. Buna rağmen Anadolu kültürünü özümsemiş ve bunu eserlerinde yansıtmıştır (Yatağanbaba, 2008). Manço, ilkokulu Kadıköy Gazi Mustafa Kemal ilkokulunda, ortaokulu ve liseyi Galatasaray Lisesi’nde okumuştur. Fakat Galatasaray Lisesi onuncu sınıf öğrencisiyken babasını kaybetmiş ve okulundan ayrılmak durumunda kalarak Şişli Terakki Lisesi’nde eğitim öğretim hayatına devam etmiştir. Belçika’da ise Güzel Sanatlar Akademisinde sekiz yıl süren mimarlık eğitimi almıştır (Canbazoglu, 2009; Düzgün, 2010; Özkarabekir, 2011). Bu süreç içerisinde beçilik, seyyar satıcılık, garsonluk gibi çeşitli işlerde çalışmış; öğrenim sürecini büyük bir başarı göstererek birincilikle taçlandırmıştır. 1970 senesinde Türkiye’ye dönerek “Dağlar Dağlar” şarkısını çıkartmış; müzik piyasasında çok ses getiren bu şarkı kendisi için önemli bir kariyer basamağı olmuştur. 1972 yılında Kurtalan Ekspres grubunun kurulmasına öncülük etmiş devamında askere çağırılmıştır. Polatlı ve Amasya’daki Kara Kuvvetlerinde topçu asteğmen olarak askerlik görevini yerine getiren Barış Manço, 1978 yılında Lale Çağlar ile uzun yıllar sürecek bir beraberliğe imza atmıştır. Bu beraberlikten dünyaya gelen çocuklarına, Türkiye’nin jeopolitik konumunu sembolize edecek şekilde, Doğukan ve Batikan isimlerini vermiştir. Barış Manço 1 Şubat 1999 yılında solunum yetersizliği sebebiyle rahatsızlanarak hastaneye kaldırılmış ve orada hayata gözlerini yummuştur (Yangın, 2002). Müziğe çocuk yaşlarda başlayan Manço, farklı müzik gruplarının kurulmasına öncülük etmiş ve 200’den fazla eseri bestelemiştir. Birçok eseri de farklı dillerde yorumlanan Manço, hayatı boyunca 300’e yakın ödül almıştır (Emre, 2012; Keskin, 2019). Müziği kullanarak Türk kültürünü dünyaya taşıyan ve yaşadığı yüzyılın müziğini en iyi şekilde yapmayı amaçlayan Manço, yaptığı müziğin temelini Türklük olduğunu ifade etmiş ve bu durumun basit bir milliyetçilikle anlaşılamayacağını her defasında vurgulamıştır (Şahin, 2005). Hayatı, eserleri ve kendine özgü duruşu ile bir kültürel fenomen olan Barış Manço (Çobanoğlu, 2000; Tunca, 2005), bu özelliklerinden dolayı 1991 yılında devlet sanatçısı unvanı almıştır (Özkarabekir, 2011). 1988 yılında 7’den 77’ye adlı program ile TRT ekranlarında sevenleriyle buluşan Manço, yoğun ilgi ve teveccühle karşılaşmış ve bu program yaklaşık 10 yıl ve 378 kez yapılmıştır (Özkarabekir, 2011). Programın “Adam Olacak Çocuk” köşesinde dört binin üzerinde çocuğu konuk ederek çocukların dünyasında da özel bir yer edinmiştir. Barış Manço, hem kişilik özellikleri hem de yapmış olduğu işlerle yetişkinlerin olduğu kadar çocukların da beğenisini kazanmıştır. Tüm bunlar ve bunlarla birlikte Barış Manço’nun şarkılarının kültürel özellikleri barındırıyor olması onun şarkılarının sosyal bilgiler dersinde kullanılabilme durumunu ortaya çıkarmıştır. Bu varsayımdan hareketle bu çalışma, sınıf öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda sosyal bilgiler dersinde kullanılacak Barış Manço şarkılarını belirlemek ve bu şarkıların kullanılabilme durumlarını gerekçelendirmek amacıyla yapılmıştır.

Araştırmada, Barış Manço'nun anonim şarkıları (anonim ve başkalarına ait olan şarkıları) ile kendi yazdığı şarkılardan oluşan 125 eser üzerinde çalışılmıştır.

Alanyazın incelendiğinde Barış Manço şarkılarının birçok açıdan incelendiği anlaşılmaktadır. Örneğin; edebiyat ve toplumsal kültürlerle ilişkisine (Koçak, 2021), değerlere, dini ve ahlaki değerlere, ekin değerlerine (Karagözoğlu, 2020; Taşdemir, 2021; Turanalp, 2019; Üztemur vd., 2021), halk ve divan edebiyatı temalarına (Filiz, 2019), âşık tarzı müzik geleneğine (Çınar, 2021), Türk Kültür unsurlarına (Çoşkun Keskin ve Akyıldız, 2021), ahlâki konular kapsamına (Erdoğan, 2015), müzik destekli öğretime (Çelik, 2018) ve yabancı dil olarak Türkçe öğretimine (Yiğit, 2020) konu edildiği görülmektedir. Barış Manço şarkılarının ilköğretimde ve özellikle sosyal bilgiler dersinde kullanılabilirliğinin çalışılmadığı anlaşılmaktadır. Çalışmanın bu özelliği ile alan yazındaki boşluğu doldurması ve Barış Manço şarkılarının sosyal bilgiler eğitimi ile ilgili yapılacak olan çalışmalara kaynaklık etmesi beklenmektedir. Bununla birlikte yine alan yazın incelendiğinde Barış Manço'nun şarkıları ile yapılan çalışmalarda sadece bir çalışmada 162 şarkısının (Üztemur vd., 2021) çalışıldığı diğer çalışmalarda ise 1, 2, 5, 7, 10, 40, 98, 101 ve 117 şarkının (Çoşkun Keskin ve Akyıldız, 2021; Çınar, 2021; Erdoğan, 2015; Erdoğan, 2019; Filiz, 2019; Karagözoğlu, 2020; Koçak, 2021; Koçan, 2017; Turanalp, 2019; Yılmaz, 2014; Yiğit, 2020) çalışmalara kaynak olduğu görülmektedir. Bu çalışmada Barış Manço'nun 125 şarkısı çalışmaya kaynak olmuş ve böylece alan yazındaki en kapsamlı ikinci çalışma durumuna erişmiştir. Bununla birlikte alan yazında öğretmenlerin doğrudan bir edebi ürünün kullanılabilir olma durumunu betimledikleri bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Yine bu çalışma, öğretmenlerin görüşlerinin hem nicel hem de nitel yollarla alınarak (karma yöntemle) bir edebi ürünün sosyal bilgiler dersinde kullanılabilir olma durumunu betimleyen ilk çalışmadır. Bu boyutlarıyla ele alındığında çalışmanın alanyazına katkı sağlaması beklenmektedir. Araştırmanın amacına ulaşması için “Sosyal bilgiler dersinde kullanılacak Barış Manço şarkıları hangileridir?” ve “Şarkıların kullanılabilme gerekçeleri nelerdir?” sorularına yanıt aranmıştır.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu çalışma karma yöntemle desenlenmiştir. Karma desenler paradigma vurgusu ve zaman sırasına göre türlere ayrılabilir. Çalışmada, nitel ve nicel verilere aynı oranda ağırlık verildiğinden eşit statü hem nicel hem de nitel veriler aynı ölçme aracında ve aynı zamanda toplandığı için eş zamanlı tür işe koşulmuştur (Creswell, 2011; Creswell, 2014; Creswell ve Creswell, 2018; Creswell ve Plano Clark, 2018; Greene vd., 1989; Morgan, 2007). Araştırmanın nicel boyutunda, kesitsel tarama modeli işe koşularak Barış Manço'nun 125 şarkısının sosyal bilgiler dersinde kullanılabilir olma durumu ve nitel boyutunda ise durum çalışması modeli işe koşularak 125 şarkısının sosyal bilgiler dersinde kullanılabilir ya da kullanılamaz olma durumunun gerekçeleri betimlendiğinden araştırma karma yöntem ile desenlenmiştir.

Betimsel tarama modellerinden biri olan kesitsel tarama modelinde verilerin toplanması tek seferde yapılmaktadır (Karasar, 2020; Sönmez ve Alacapınar, 2018). Bu çalışmada sınıf öğretmenlerinden tek seferde veri toplanmış ve elde edilen bu veriler üzerinden betimlemelere gidilmiştir. Tarama araştırmalarının olgular arasındaki neden sonuç ilişkilerini tanımlayamaması ve bireysel farklılıklara değil genel eğilimlere odaklanması önemli sınırlılıkları arasında gösterilmektedir (Mazlum ve Atalay Mazlum, 2017). Bu sınırlılıklarından dolayı araştırmada nitel boyut oluşturulmuş ve durum çalışması işe koşulmuştur. Durum çalışması, eğitimde çeşitli konuları anlamada, özellikle “ne?”, “nasıl?” ve “niçin?” soruları yöneltildiğinde tercih edilen bir yöntemdir (Kaleli Yılmaz, 2014). Bu araştırmada durum çalışması, Barış Manço şarkılarının neden sosyal bilgiler dersinde kullanılabilir ya da kullanılamaz olduğuna anlamak amacıyla kullanılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma evrenini Kırşehir ilinde görev yapmakta olan 508 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Çalışma evreninden amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme ile araştırmanın örnekleme oluşturulmuştur. Amaca uygun olarak belirlenen ölçüt, seçilecek sınıf öğretmenlerinin 4. sınıfın öğretmenliğini yapıyor olması olarak belirlenmiştir. Bu bağlamda 4. sınıfın öğretmenliğini yapan ve böylece sosyal bilgiler dersini yürütmekte olan 104 sınıf öğretmeni araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Araştırmanın veri toplanan çalışma grubuna ilişkin demografik bilgiler Şekil 1'de verilmiştir.

Hizmet Yılı	Cinsiyet		f	%
	Kadın	Erkek		
1-5 yıl	8	6	14	13.5
6-10 yıl	7	5	12	11.5
11-15 yıl	14	7	21	20.2
16-20 yıl	9	10	19	18.3
21 yıl ve üstü	21	17	38	36.5
Toplam	59	45	104	100.0

Şekil 1. Çalışma grubundaki sınıf öğretmenlerinin hizmet yıllarına göre dağılımı

Veri Toplama Aracı

Araştırmanın nicel ve nitel bölümleri için tek bir veri toplama aracı kullanılmıştır. Bu veri toplama aracı Barış Manço'nun 27'si anonim, 98'i yazdığı şarkı olmak üzere 125 şarkıdan oluşmaktadır. Araştırmanın kaynağını oluşturan bu şarkılar belirlenirken öncelikli olarak Barış Manço'nun tüm eserlerine ulaşılmak hedeflenmiş ve bu doğrultuda da yazılı, görsel ve işitsel araçlardan yararlanılmıştır. Yangın'ın (2002) "Çağdaş Türk Ozanı Barış Manço" kitabı ile "Barış Manço Mix" internet sitesi, eserlerin tespit edilmesinde ana kaynak olarak kullanılmıştır. Bu ana kaynakların yanında Barış Manço ile ilgili her türlü yazılı, görsel ve işitsel araçlara ulaşılmaya çalışılmıştır. Kaynaklar titizlikle incelenmiş, var olan benzerlik ve farklılıklar detaylı bir karşılaştırma ile en doğru sonuca ulaşıp şarkıların belirlenmesi amaçlanmıştır. Barış Manço'nun çıkarmış olduğu albüm ve 45'lik çalışmaları kapsamında 186 eser tespit edilmiştir. 186 eserden çalışmaya, sanatçının sözlerine ait olan 98 şarkısı, anonim olan 27 eseri tespit edilerek toplam 125 şarkı seçilmiştir. 186 eser içinde yer alan 20 enstrümantal, 26 İngilizce, 4 Fransızca, 1 İbranice-Türkçe, 1 Japonca, 1 İtalyanca ve sözlerine ulaşılamayan 8 şarkı çalışmaya dahil edilmemiştir. Çalışmada "Estergon Kalesi", "Kâtip Arzuhalim" ve "Koca Topçu" eserlerine hem Barış Manço'nun kendisine ait olan eserlerinde hem de anonim eserlerde yer verilmiştir. Bunun nedeni sanatçının bu eserlere farklı yorumlar getirerek eserlerin sözlerine eklemeler yapmış olmasıdır. Belirlenen 125 şarkı için veri toplama aracının nicel veri toplama boyutu şarkıların alt alta sıralanması ve her bir şarkı için sosyal bilgiler dersinde kullanılabilir olma durumu "kullanılabilir (1 puan)" ve "kullanılamaz (0 puan) seçenekleriyle tabloya yerleştirilmiştir.

Nitel veri toplama boyutunda ise araştırmanın nicel bölümünde kullanılabilir ya da kullanılamaz kararı verilen her bir şarkı için neden kullanılabilir ya da kullanılamaz olduğunun gerekçelendirilmesi için veri toplama aracında yine her bir şarkı için yarı yapılandırılmış bir soru (Kullanılabilir çünkü; .... / Kullanılamaz çünkü;....) eklenmiştir. Veri toplama aracı hazırlandıktan sonra Kırşehir Ahi Evran (2), Niğde Ömer Halisdemir (1) ve Gazi Üniversitelerinde (1) görev yapmakta olan sosyal bilgiler eğitimi alanında uzman 4 akademisyenden veri toplama aracının uygunluğu konusunda görüş alınmış ve 4 uzman da veri toplama aracının bu şekilde kullanılabilir olduğunu belirtmişlerdir. Veri toplama aracının bir bölümü aşağıdaki Şekil 2'de gösterilmiştir.

ŞARKININ ADI	KULLANILABİLİR	KULLANILAMAZ	GEREKÇELERİNİZ
Ağlama Değmez Hayat	( )	( )	Kullanılamaz çünkü; Kullanılabilir çünkü;

Şekil 2. Veri toplama aracından bir kesit

Verilerin Analizi

Araştırmanın nicel yöntem kullanılan kısmında sınıflama düzeyinde veriler toplandığından verilerin analizinde Ki-kare (χ^2) testi kullanılmış ve şarkıların kullanılabilir düzeyi belirlenmiştir. Araştırmanın nitel yöntem kullanılan kısmından elde edilen veriler MAXQDA programı kullanılarak içerik analizi ile çözümlenmiştir. Merriam (2013), bu aşamanın görüşmelerin, alan notlarının, belgelerin içeriğinin analiz edilmesi olduğunu belirtmektedir. İçerik analizi, bir söylemi anlamada ve yorumlamada, öznel etkilerden kurtulmayı amaçlamaktadır (Bilgin, 2006). Neuendorf (2017) içerik analizinin dokuz aşamayı içeren eylemlerle yapılmasını önermektedir. Bu araştırmanın nitel verileri toplanan kısmında Neuendorf'un

(2017) önerdiği içerik analizi aşamaları dikkate alınmış, araştırma bu adımlara göre kurgulanmış, yürütülmüş ve raporlanmıştır.

Araştırmaya teori ve gerekçe oluşturarak başlanmış bir başka ifade ile araştırmanın amacı ve önemi betimlenmiştir. Bu aşamayı araştırmanın kavramsal çerçevesinin oluşturulması izlemiş ve sosyal bilgiler dersinde ve eğitimde edebi ürünler ve şarkı kullanımı, Barış Manço ve şarkıları ile ilgili alanyazın taranarak araştırma konusu bağlamında kavramsallaştırmalar oluşturulmuştur. Veri toplama aracına karar verme ve veri toplama aracının sorularını oluşturma üçüncü aşamada yapılan işlemlerdir. Bu aşama “veri toplama aracı” başlığında ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır. Oluşturulan veri toplama aracı, gerekli izinler alınarak araştırmacılar tarafından uygulanmıştır. Bu aşamayı kodlama şemalarının oluşturulması izlemiştir. İçerik analizinde, bireyin veya bireylerin oluşturduğu yazılı kaynakların analizinde bir dizi kategori oluşturulur, daha sonra bu kategorilere giren her bir veri sayılarak kaydedilir (Silverman, 2018). Araştırmada sınıf öğretmenlerinin her bir şarkı için oluşturdukları gerekçelerde birbirine benzeyen açıklamalar aynı kodlarla kategorilendirilmeye çalışılmış ve açık yaklaşımla kodlama yapılmıştır. Bilgin’e (2006) göre mesaj öğelerinin ele alınıp gözden geçirildikçe kategorilerin belirlenmesi açık yaklaşımdır. Kodlama şemalarının oluşturulması adımı birbirini takip eden ve birbirinin içinde olan aşamalarla devam eder. Bu aşamalardan ilki örnekleme yani verinin sayılabilir ve frekanslamaya uygun olup olmama durumudur (Neuendorf, 2017). Araştırmadan elde edilen verilerin sayılabilir ve frekanslamaya uygun olduğuna karar verilmiş ve elde edilen veriler frekanslarla sunulmuştur. Sonraki adım eğitim ve pilot güvenilirlik aşamasıdır. Bu adımda araştırmacılar ayrı ayrı kategori oluşturmuşlar ve her birim üzerinde araştırmacıların oluşturduğu analiz birimlerine ait kategoriler kendi kategorileriyle karşılaştırılmıştır. Neuendorf (2017) bu adımı kodlama ve nihai güvenilirlik aşamaları olarak belirtmektedir. Bu aşamalarda kodlayıcı güvenilirliği sağlamak için en az iki kodlayıcı kullanılmasını önermiş ve doğrulama amacıyla rastgele bazı kontroller yapışmasını ve en sonunda da nihai güvenilirliğin kontrolünün gerçekleştirilmesi gerektiğini belirtmiştir. Araştırmada nihai güvenilirliğin kontrolünü için uyum yüzdesi Miles ve Huberman’ın (1994) formülü (Güvenirlik=görüş birliği/görüş birliği+görüş ayrılığı) kullanılarak hesaplanmıştır. Barış Manço şarkılarından tesadüfen belirlenen 5 şarkı için oluşturulan kategorilere ait işlemler aşağıdaki Şekil 3’te verilmiştir.

Şarkılar	Oluşturulan Kategori Sayısı		Yapılan İşlem	Kategorilerin Güvenirlik Katsayısı
	Birinci Araştırmacı	İkinci Araştırmacı		
Aman Avcı Vurma Beni	4	4	Olduğu gibi kabul edildi.	1.00
Abbas Yolcu	7	6	Özellikler birleştirildi.	.86
Dere Boyu Kavaklar	3	3	Olduğu gibi kabul edildi.	1.00
Eğri Eğri	4	5	Özellikler artırıldı.	.80
Sarı Çizmeli Mehmet Ağa	13	12	Özellikler birleştirildi.	.92
Kategorilerin güvenirlik katsayısı ortalaması				.92

Şekil 3. Tesadüfen belirlenen 5 şarkı için oluşturulan kategorilere ilişkin işlemler

Şekil 3’te elde edilen uyum katsayıları (1,00; 1,00; .86; .80; .92) kategorilerin yüksek güvenirlkte kullanılabilceğini göstermektedir. Genel ortalamaya (.92) bakıldığında uyum katsayılarına göre kategorilerin yüksek güvenirlkte kullanılabilceği görülmektedir. Neuendorf’un (2017) içerik analizi için önerdiği aşamalardan sonuncusu çizelge oluşturma ve raporlamadır. Araştırmada açık yaklaşımla oluşturulan kategoriler tablolar ve grafikler yoluyla sunulmuş ve araştırmacılar tarafından yapılan yorumları desteklemek ve katılımcıların ifadelerini yansıtmak amacıyla veri toplama araçlarından örnek alıntılara yer verilmiştir. Bu alıntılar Sevda (75) ve Burak (45) şeklindeki kodlarla verilmiştir. Buradaki kodlamada ilk ifade öğretmenin cinsiyetine uygun olarak verilen takma adları, parantez içinde verilen rakamlar ise veri toplama aracının incelemeye alınma sırasını belirtmektedir.

Araştırmanın Etik İzinleri

Yapılan bu çalışmada araştırma etiği ilkeleri gözetilmiş olup gerekli etik kurul izinleri alınmıştır. Etik kurul izni kapsamında; Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu, 03.03.2022 tarihli ve 2022/02/18 sayılı belge alınmıştır.

BULGULAR

Bariş Manço'nun şarkılarının hangilerinin sosyal bilgiler dersinde kullanılabileceğini belirlemek için sınıf öğretmenlerinin her bir şarkı için verdikleri cevaplardan oluşan veriler kategorik olduğu için parametrik olmayan testlerden Ki-kare (χ^2) testine tabi tutulmuştur. Bununla birlikte yine her bir şarkının kullanılabilir olma gerekçesi nitel olarak elde edilmiş ve içerik analizine tabi tutulmuştur. Bariş Manço'nun anonim şarkıları ile ilgili bulgulara Tablo 1 ve Tablo 2'de yer verilmiştir.

Tablo 1.

Bariş Manço'nun anonim şarkılarının sosyal bilgiler dersinde kullanılabilir olma gerekçeleri ve kullanılabilir olma ya da olmama durumu

Şarkının Adı	Kullanılabilir çünkü;	χ^2	Sonuç
Ağlama Değmez Hayat	Değer eğitiminde kullanılabilir (Estetik). Birey ve toplum konusunda kullanılabilir.	96.154	Kullanılabilir
Aman Avcı Vurma Beni	Coğrafya (coğrafi özellikler) konusunda kullanılabilir. "Dünya üzerindeki ülkeler" konusunda kullanılabilir. Kültürel öğeler konusunda kullanılabilir. Değer eğitiminde kullanılabilir (Sevgi).	92.346	Kullanılabilir
Burası Muş'tur	Tarih bilinci oluşturmada kullanılabilir. Kültürel öğeler konusunda kullanılabilir. Eleştirel düşünme becerisinde kullanılabilir. Coğrafya (coğrafi özellikler) konusunda kullanılabilir. Değer eğitiminde kullanılabilir (Vatanseverlik).	92.346	Kullanılabilir
Kızılıklar Oldu mu?	Kültürel öğeler konusunda kullanılabilir. Türk hikâyesi, edebi ürün olarak kullanılabilir. Değer eğitiminde kullanılabilir (Estetik).	71.115	Kullanılabilir
Urfa'nın Etrafı	Kültürel öğeler konusunda kullanılabilir. Çevre okur-yazarlığını geliştirmede kullanılabilir.	71.115	Kullanılabilir
Koca Topçu	Tarih bilinci oluşturmada kullanılabilir. Türk hikâyesi, edebi ürün olarak kullanılabilir. Değer eğitiminde kullanılabilir (Vatanseverlik).	64.654	Kullanılabilir
Uzun İnce Bir Yoldayım	Tarihi kişiliklerin öğretiminde kullanılabilir. Kültürel öğeler konusunda kullanılabilir. Eleştirel düşünme becerisinde kullanılabilir.	64.654	Kullanılabilir
Kağızman	Kültürel öğeler konusunda kullanılabilir. Türk hikâyesi, edebi ürün olarak kullanılabilir. Çevre okur-yazarlığını geliştirmede kullanılabilir.	58.500	Kullanılabilir
Gesi Bağları	Kültürel öğeler konusunda kullanılabilir. Türk hikâyesi, edebi ürün olarak kullanılabilir. Çevre okur-yazarlığını geliştirmede kullanılabilir.	55.538	Kullanılabilir
Geçti Dost Kervanı	Tarihi kişiliklerin öğretiminde kullanılabilir. Değer eğitiminde kullanılabilir (Yardımseverlik, Dayanışma).	52.654	Kullanılabilir
Kâtip Arzuhalim	Kültürel öğeler konusunda kullanılabilir. Tarih bilinci oluşturmada kullanılabilir. Değer eğitiminde kullanılabilir (Çalışkanlık).	49.846	Kullanılabilir
Estergon Kal'ası	Tarih bilinci oluşturmada kullanılabilir. Değer eğitiminde kullanılabilir (Vatanseverlik).	44.462	Kullanılabilir
Dere Boyu Kavaklar	Kültürel öğeler konusunda kullanılabilir. Coğrafya (coğrafi özellikler) konusunda kullanılabilir.	41.885	Kullanılabilir
Bahçede Hanımeli	Değer eğitiminde kullanılabilir (Sevgi).	26.000	Kullanılabilir
Ham Meyveyi Kopardılar Dalından	Eserdeki atasözleri ve deyimler kullanılabilir	20.346	Kullanılabilir
Nenni Bebek	Eser ninni örneği olarak kullanılabilir. Kültürel öğeler konusunda kullanılabilir. Türk hikâyesi, edebi ürün olarak kullanılabilir.	20.346	Kullanılabilir
Ayrılık	"Dünya üzerindeki ülkeler" konusunda kullanılabilir.	20.346	Kullanılamaz
Çay Elinden Öteye Rezil Dede	Kültürel öğeler konusunda kullanılabilir. Coğrafya (coğrafi özellikler) konusunda kullanılabilir .	22.154	Kullanılamaz
Çıt Çıt Çetene	Ekonomi (üretim) konusunda kullanılabilir.	61.538	Kullanılamaz
Derule	Kültürel öğeler konusunda kullanılabilir.	64,654	Kullanılamaz
Yine Bir Gülnihal	Türk hikâyesi, edebi ürün olarak kullanılabilir. Tarih bilinci oluşturmada kullanılabilir.	92,346	Kullanılamaz

Tablo 1 dikkate alındığında Barış Manço'nun anonim şarkılarından 16'sı sınıf öğretmenlerine göre sosyal bilgiler dersinde kullanılabilir durumdadır ($\chi^2 = (sd = 1, n = 104) 20,346 — 96,154, p < .05$). Kullanılabilir olan bu anonim şarkılarla birlikte nicel verilerle kullanılamayacağı belirlenen fakat nitel verilere göre kullanılabilir olan 5 şarkının (ayrılık, çay elinden öteye rezil dede, çit çit çetene, derule ve yine bir gülnihal) sosyal bilgiler dersinde kullanılabilir olma özellikleri şöyledir: Kültürel öğeler konusunda kullanılabilir, değer eğitiminde kullanılabilir (vatanseverlik, sevgi, estetik, yardımseverlik, dayanışma ve çalışkanlık), türkü hikâyesi, edebi ürün olarak kullanılabilir, tarih bilinci oluşturmada kullanılabilir, coğrafya (coğrafi özellikler) konusunda kullanılabilir, “dünya üzerindeki ülkeler” konusunda kullanılabilir, eleştirel düşünme becerisinde kullanılabilir, çevre okur-yazarlığını geliştirmede kullanılabilir, tarihi kişiliklerin öğretiminde kullanılabilir, birey ve toplum konusunda kullanılabilir, eserdeki atasözleri ve deyimler kullanılabilir, eser ninni örneği olarak kullanılabilir ve ekonomi (üretim) konusunda kullanılabilir.

Tablo 2.

Barış Manço'nun anonim şarkılarının sosyal bilgiler dersinde kullanılamaz olma gerekçeleri ve kullanılabilir olma ya da olmama durumu

Şarkının Adı	Kullanılamaz çünkü;	χ^2	Sonuç
Ağlama Değmez Hayat	Çocuğun anlam evrenine uygun olmaması	96.154	Kullanılabilir
Gönül Dağı	Çocuğun anlam evrenine uygun olmaması	4.654	Kullanılamaz
Ayrılık	Duyusal dengede karamsarlığın ağır basması	20.346	Kullanılamaz
Ay Osman	Çocuğun anlam evrenine uygun olmaması	22.154	Kullanılamaz
Çay Elinden Öteye Rezil Dede	Çocuğun gelişim düzeyine uygun olmayan cinsel ifadelerin yer alması	22.154	Kullanılamaz
Çit Çit Çetene	Çocuğun ilgi ve gereksinimlerine uygun olmaması	61.538	Kullanılamaz
Derule	Çocuğun ilgi ve gereksinimlerine uygun olmaması	64.654	Kullanılamaz
Ah Tuti-i Mucize Guyem	Kullanılan ağdalı dilin çocuğun dil gelişimi düzeyine uygun olmaması	88.615	Kullanılamaz
Bir Bahar Akşamı	Çocuğun ilgi ve gereksinimlerine uygun olmaması	88.615	Kullanılamaz
Gamzedeyim	Duyusal dengede karamsarlığın ağır basması	88.615	Kullanılamaz
Yine Bir Gülnihal	Çocuğun ilgi ve gereksinimlerine uygun olmaması	92.346	Kullanılamaz
Kirpiklerin Ok Eyle	Çocuğun anlam evrenine uygun olmaması	96.154	Kullanılamaz

Tablo 2 incelendiğinde Barış Manço'nun anonim şarkılarından 11'i sınıf öğretmenlerine göre sosyal bilgiler dersinde kullanılamaz olduğu tespit edilmiştir ($\chi^2 = (sd = 1, n = 104) 4,654 — 96,154, p < .05$). Kullanılamaz olan bu anonim şarkılarla birlikte nitel verilerle bir özelliği bakımından kullanılamaz olan “Ağlama Değmez Hayat” şarkısının sosyal bilgiler dersinde kullanılamaz olma özellikleri şöyledir: Çocuğun anlam evrenine uygun olmaması, çocuğun ilgi ve gereksinimlerine uygun olmaması, duysal dengede karamsarlığın ağır basması, çocuğun gelişim düzeyine uygun olmayan cinsel ifadelerin yer alması, kullanılan ağdalı dilin çocuğun dil gelişimi düzeyine uygun olmaması.

Barış Manço'nun yazdığı şarkıların sosyal bilgiler dersinde kullanılabilir olma ya da olmama durumu ve gerekçeleri ile ilgili bulgular Tablo 3 ve Tablo 4 ile sunulmuştur.

Tablo 3.

Barış Manço'nun yazdığı şarkılarının sosyal bilgiler dersinde kullanılabilir olma gerekçeleri ve kullanılabilir olma ya da olmama durumu

Şarkının Adı	Kullanılabilir çünkü;	χ^2	Sonuç
Nane Limon Kabuğu	Değer eğitiminde kullanılabilir (Estetik). Eserdeki atasözleri ve deyimler kullanılabilir.	100.038	Kullanılabilir
Günaydın Çocuklar	Birey ve toplum konusunda kullanılabilir . Eleştirel düşünme becerisinde kullanılabilir. Değer eğitiminde kullanılabilir (Saygı, Estetik, Barış).	96.154	Kullanılabilir
Halk İçinde Muteber	Değer eğitiminde kullanılabilir (Dürüstlük, Vatanseverlik). Etkili vatandaş özellikleri konusunda kullanılabilir. Ekonomi (ekonomik faaliyetler) konusunda kullanılabilir. Meslekler konusunda kullanılabilir.	96.154	Kullanılabilir

Tablo 3 devamı...

Şarkının Adı	Kullanılabilir çünkü;	χ^2	Sonuç
Hemşerim Memleket Nire?	Kültürel öğeler konusunda kullanılabilir. Eleştirel düşünme becerisinde kullanılabilir. Etkili vatandaş özellikleri konusunda kullanılabilir. Kültürel öğeler (farklı kültürlere saygı) konusunda kullanılabilir. Değer eğitiminde kullanılabilir (Yardımseverlik, Dayanışma, Saygı, Barış).	96.154	Kullanılabilir
Koca Topçu	Tarih bilinci oluşturmada kullanılabilir. Türkü hikâyesi, edebi ürün olarak kullanılabilir. Değer eğitiminde kullanılabilir (Vatanseverlik).	96.154	Kullanılabilir
Sarı Çizmeli Mehmet Ağa	Değer eğitiminde kullanılabilir (Dürüstlük, Yardımseverlik, Saygı, Dostluk, Sevgi, Dayanışma, Eşitlik, Estetik, Vatanseverlik, Barış). Eleştirel düşünme becerisinde kullanılabilir. Etkili vatandaş özellikleri konusunda kullanılabilir. Türkü hikâyesi, edebi ürün olarak kullanılabilir.	88.615	Kullanılabilir
Kazma	Eserdeki atasözleri ve deyimler kullanılabilir. Değer eğitiminde kullanılabilir (Çalışkanlık, Sorumluluk, Dürüstlük, Yardımseverlik, Dayanışma). Etkili vatandaş özellikleri konusunda kullanılabilir. Ekonomi (ekonomi okuryazarlığı) konusunda kullanılabilir. “Dünya üzerindeki ülkeler” konusunda kullanılabilir.	84.962	Kullanılabilir
Arkadaşım Eşşek	Birey ve toplum konusunda kullanılabilir. Değer eğitiminde kullanılabilir (sevgi, dostluk, estetik). Çevre okur-yazarlığını geliştirmede kullanılabilir.	77.885	Kullanılabilir
Dönence	Eleştirel düşünme becerisinde kullanılabilir. Değer eğitiminde kullanılabilir (estetik, bilimsellik).	77.885	Kullanılabilir
En Büyük Mehmet Bizim Mehmet	Zaman ve kronolojiyi algılama becerisinde kullanılabilir. Kültürel öğeler konusunda kullanılabilir. Ulusal bilince sahip vatandaş yetiştirmede kullanılabilir. Değer eğitiminde kullanılabilir (Vatanseverlik).. Eserdeki atasözleri ve deyimler kullanılabilir	77.885	Kullanılabilir
Estergon Kalesi	Tarih bilinci oluşturmada kullanılabilir. “Dünya üzerindeki ülkeler” konusunda kullanılabilir. Ulusal bilince sahip vatandaş yetiştirmede kullanılabilir. Değer eğitiminde kullanılabilir (Vatanseverlik). Eserdeki atasözleri ve deyimler kullanılabilir.	77.885	Kullanılabilir
Fil ile Kurbağa	Edebi ürünlerden masal örneği oluşturması Değer eğitiminde kullanılabilir (Sevgi, Dayanışma, Yardımseverlik).	77.885	Kullanılabilir
Nazar Eyle	Kültürel öğeler konusunda kullanılabilir. Değişim ve sürekliliği algılama becerisinde kullanılabilir. Tarih bilinci oluşturmada kullanılabilir. Tarihi kişiliklerin öğretiminde kullanılabilir.	77.885	Kullanılabilir
Süper Babaanne	Değer eğitiminde kullanılabilir (Aile Birliğine Önem Verme).	77.885	Kullanılabilir
Bir Selam Sana	Değer eğitiminde Kullanılabilir (Sevgi, Eşitlik, Dostluk, Dayanışma, Yardımseverlik, Barış). Birey ve toplum konusunda kullanılabilir.	74.462	Kullanılabilir
Bugün Bayram	Kültürel öğeler konusunda kullanılabilir. Değer eğitiminde kullanılabilir (Aile Birliğine Önem Verme, Estetik). Etkin vatandaşlık (milli, dini gün ve bayramlar) konusunda kullanılabilir.	74.462	Kullanılabilir

Tablo 3 devamı...

Şarkının Adı	Kullanılabilir çünkü;	χ^2	Sonuç
Müsaadenizle Çocuklar	Değer eğitiminde kullanılabilir (Estetik). Coğrafya (yönler) konusunda kullanılabilir.	74.462	Kullanılabilir
Süleyman	Etkili vatandaş özellikleri konusunda kullanılabilir.	74.462	Kullanılabilir
Yeni Bir Gün Doğdu Merhaba	Eleştirel düşünme becerisinde kullanılabilir. Birey ve toplum konusunda kullanılabilir .	74.462	Kullanılabilir
Ayı	Ekonomi (bilinçli tüketici) konusunda kullanılabilir Değer eğitiminde kullanılabilir (Aile Birliğine Önem Verme, Sevgi, Sorumluluk).	71.115	Kullanılabilir
Kayaların Oğlu	Eser şiir örneği olarak kullanılabilir. Tarih bilinci oluşturmada kullanılabilir. Ulusal bilince sahip vatandaş yetiştirmede kullanılabilir. Coğrafya (coğrafi özellikler) konusunda kullanılabilir. Etkin vatandaşlık (milli, dini gün ve bayramlar) konusunda kullanılabilir Değer eğitiminde kullanılabilir (Vatanseverlik).	71.115	Kullanılabilir
Vur Ha Vur	Tarih bilinci oluşturmada kullanılabilir. Ulusal bilince sahip vatandaş yetiştirmede kullanılabilir. Tarihi kişiliklerin öğretiminde kullanılabilir. Değer eğitiminde kullanılabilir (Vatanseverlik). Türk Bayrağı konusunda kullanılabilir.	71.115	Kullanılabilir
Halhal	Kültürel öğeler konusunda kullanılabilir. Türkü hikâyesi, edebi ürün olarak kullanılabilir. Değer eğitiminde kullanılabilir (Estetik)	67.846	Kullanılabilir
Anahtar	Eserdeki bilmeceler kullanılabilir. Tarihi kişiliklerin öğretiminde kullanılabilir. Kültürel öğeler konusunda kullanılabilir. Türkü hikâyesi, edebi ürün olarak kullanılabilir. Değer eğitiminde kullanılabilir (Sevgi, Vatanseverlik, Bilimsellik).	64.654	Kullanılabilir
Domates Biber Patlıcan	Değer eğitiminde kullanılabilir (Estetik).	64.654	Kullanılabilir
Eğri Eğri	Birey ve toplum konusunda kullanılabilir. Değer eğitiminde kullanılabilir (Dürüstlük, Saygı). Coğrafya (coğrafi özellikler) konusunda kullanılabilir.	64.654	Kullanılabilir
Dört Kapı	Değer eğitiminde kullanılabilir (Sabır, Saygı, Dostluk, Yardımseverlik, Dayanışma, Tasarruf). Eleştirel düşünme becerisinde kullanılabilir. Etkili vatandaş özellikleri konusunda kullanılabilir.	61.538	Kullanılabilir
Gülpembe	Değer eğitiminde kullanılabilir (Sevgi, Estetik). Türkü hikâyesi, edebi ürün olarak kullanılabilir.	61.538	Kullanılabilir
Kâtip Arzuhalim	Kültürel öğeler konusunda kullanılabilir. Tarih bilinci oluşturmada kullanılabilir. Etkili vatandaş özellikleri konusunda kullanılabilir.	61.538	Kullanılabilir
Abbas Yolcu	Değer eğitiminde kullanılabilir (Çalışkanlık, Sorumluluk, Dayanışma, Yardımseverlik). Coğrafya (coğrafi özellikler) konusunda kullanılabilir. Eleştirel düşünme becerisinde kullanılabilir.	58.500	Kullanılabilir
Dıral Dede'nin Düdüğü	Değer eğitiminde kullanılabilir (Dürüstlük, Dayanışma, Yardımseverlik). Eleştirel düşünme becerisinde kullanılabilir. Etkili vatandaş özellikleri konusunda kullanılabilir.	58,500	Kullanılabilir
Lahburger	Kültürel öğeler konusunda kullanılabilir. Edebi ürünlerden masal örneği oluşturmaya	58.500	Kullanılabilir
Güle Güle Oğlum	Kültürel öğeler konusunda kullanılabilir. Değer eğitiminde kullanılabilir (Aile Birliğine Önem Verme).	55.538	Kullanılabilir
Komşu Kızı Düriye	Eleştirel düşünme becerisinde kullanılabilir.	55.538	Kullanılabilir

Tablo 3 devamı...

Şarkının Adı	Kullanılabilir çünkü;	χ^2	Sonuç
Ahmet Beyin Ceketi	Değer eğitiminde kullanılabilir (Çalışkanlık, Sorumluluk, Dayanışma, Yardımseverlik).	52.654	Kullanılabilir
Kırık Bir Fincan	Değer eğitiminde kullanılabilir (Aile Birliğine Önem Verme). Zaman ve kronolojiyi algılama becerisinde kullanılabilir . Değişim ve sürekliliği algılama becerisinde kullanılabilir. Kültürel öğeler konusunda kullanılabilir. Aile tarihi konusunda kullanılabilir.	52.654	Kullanılabilir
Nerede	Değer eğitiminde kullanılabilir (Aile Birliğine Önem Verme). Coğrafya (coğrafi özellikler) konusunda kullanılabilir.	52.654	Kullanılabilir
Yol	Değer eğitiminde kullanılabilir (Çalışkanlık, Sorumluluk). Çevre okur-yazarlığını geliştirmede kullanılabilir.	49.846	Kullanılabilir
Ali Yazar Veli Bozar	Eserdeki atasözleri ve deyimler kullanılabilir. Eleştirel düşünme becerisinde kullanılabilir.	47.115	Kullanılabilir
Küheylan	Tarih bilinci oluşturmada kullanılabilir. Kültürel öğeler konusunda kullanılabilir. Yerel tarih konusu olarak kullanılabilir.	47.115	Kullanılabilir
Kezban	Eleştirel düşünme becerisinde kullanılabilir.	44.462	Kullanılabilir
Yine Yol Göründü Gurbete	Eleştirel düşünme becerisinde kullanılabilir. Etkili vatandaş özellikleri konusunda kullanılabilir.	44.462	Kullanılabilir
Ne Ola Yar Ola	Değer eğitiminde kullanılabilir (Estetik). Çevre okur-yazarlığını geliştirmede kullanılabilir.	39.385	Kullanılabilir
Halil İbrahim Sofrası	Değer eğitiminde kullanılabilir (Yardımseverlik, Dayanışma, Dürüstlük). Etkili vatandaş özellikleri konusunda kullanılabilir. Türkü hikâyesi, edebi ürün olarak kullanılabilir.	36.962	Kullanılabilir
S.O.S Aman Hocam	Değer eğitiminde kullanılabilir (Bilimsellik, Estetik).	36.962	Kullanılabilir
Acıh Da Bağ Vir	Değer eğitiminde kullanılabilir (Sorumluluk, Dayanışma, Yardımseverlik). Eleştirel düşünme becerisinde kullanılabilir.	32.346	Kullanılabilir
Ömrümün Son Baharı	Birey ve toplum konusunda kullanılabilir.	28.038	Kullanılabilir
Mahkûm	Değer eğitiminde kullanılabilir (Sevgi, Yardımseverlik, Dayanışma).	24.038	Kullanılabilir
Cacık	Coğrafya (coğrafi özellikler) konusunda kullanılabilir. Eserdeki atasözleri ve deyimler kullanılabilir.	12,462	Kullanılabilir
Evelallah	Değer eğitiminde kullanılabilir (Estetik).	12.462	Kullanılabilir
Gibi Gibi	Değer eğitiminde kullanılabilir (Estetik).	6.500	Kullanılabilir
Zehra	Eleştirel düşünme becerisinde kullanılabilir. Değer eğitiminde kullanılabilir (Estetik).	6.500	Kullanılabilir
Dut Ağacı	Eser anı örneği olarak kullanılabilir. Değer eğitiminde kullanılabilir (Aile Birliğine Önem Verme).	4.654	Kullanılamaz
Dağlar Dağlar	Coğrafya (coğrafi özellikler) konusunda kullanılabilir. Değer eğitiminde kullanılabilir (Estetik).	8.654	Kullanılamaz
Osman	Değer eğitiminde kullanılabilir (Eşitlik). Eleştirel düşünme becerisinde kullanılabilir. Etkili vatandaş özellikleri konusunda kullanılabilir.	8.654	Kullanılamaz
Bal Sultan	Kültürel öğeler konusunda kullanılabilir.	9.846	Kullanılamaz
Aman Yavaş Aheste	Eserdeki atasözleri ve deyimler kullanılabilir. Değer eğitiminde kullanılabilir (Sabır).	12.462	Kullanılamaz
Alla Beni Pulla Beni	Çevre okur-yazarlığını geliştirmede kullanılabilir.	22.154	Kullanılamaz
Can Bedenden Çıkmayınca	Değer eğitiminde kullanılabilir (Estetik).	30.154	Kullanılamaz

Tablo 3 devamı...

Şarkının Adı	Kullanılabilir çünkü;	χ^2	Sonuç
Gönül Feran Dinlemiyor	Değer eğitiminde kullanılabilir (Eşitlik).	44.462	Kullanılamaz
Sakız Hanım-Mahur Bey	Edebi ürünlerden hikaye örneği oluşturması	58.500	Kullanılamaz
Bal Böceği	Değer eğitiminde kullanılabilir (Estetik)	84.962	Kullanılamaz
Beyhude Geçti Yıllar	Değer eğitiminde kullanılabilir (Sevgi).	88.615	Kullanılamaz
İşte Hendek İşte Deve	Eserdeki atasözleri ve deyimler kullanılabilir. Kültürel öğeler konusunda kullanılabilir.	88.615	Kullanılamaz
Binboğa'nın Kızı	Çevre okur-yazarlığını geliştirmede kullanılabilir.	96.154	Kullanılamaz
Unutamadım (Unutamadım Seni)	Değer eğitiminde kullanılabilir (Estetik).	100.038	Kullanılamaz

Tablo 3 incelendiğinde sınıf öğretmenlerine göre Barış Manço'nun kendi yazdığı şarkılarından 52'sinin sosyal bilgiler dersinde kullanılabilir olduğu sonucuna ulaşılmıştır ($\chi^2 = (sd = 1, n = 104) 5,538 — 100,038, p < .05$). Kullanılabilir olan bu şarkılarla birlikte nicel verilerle kullanılamayacağı belirlenen 14 şarkının nitel verilerle sosyal bilgiler dersinde kullanılabilir olma özellikleri şöyledir: tarih bilinci oluşturmada, ulusal bilince sahip vatandaş yetiştirmede, tarihi kişiliklerin öğretiminde, çevre okur-yazarlığını geliştirmede, kültürel öğeler, coğrafya (coğrafi özellikler, yönler), dünya üzerindeki ülkeler, birey ve toplum, ekonomi (üretim, ekonomik faaliyetler, bilinçli tüketici, ekonomi okuryazarlığı), etkili vatandaş özellikleri, etkin vatandaşlık (milli, dini gün ve bayramlar), meslekler, Türk Bayrağı ve aile tarihi konularında, eleştirel düşünme, zaman ve kronolojiyi algılama, değişim ve sürekliliği algılama becerilerinde, edebi ürün olarak türkü hikâyesiyle, eserlerdeki atasözleri, deyimler, bilmeceleleriyle, eserin konusunun yerel tarih ile ilgili olmasıyla, eserlerin hikaye, şiir, anı ve masal örneği olmasıyla ve değer eğitiminde (vatanseverlik, sevgi, estetik, yardımseverlik, dayanışma, çalışkanlık, aile birliğine önem verme, sorumluluk, dürüstlük, saygı, eşitlik, dostluk, barış, bilimsellik, sabır, tasarruf) sosyal bilgiler dersinde kullanılabilir.

Tablo 4.

Barış Manço'nun yazdığı şarkılarının sosyal bilgiler dersinde kullanılamaz olma gerekçeleri ve kullanılabilir olma ya da olmama durumu

Şarkının Adı	Kullanılamaz çünkü;	χ^2	Sonuç
En Büyük Mehmet Bizim Mehmet	Duyusal dengede karamsarlığın ağır basması	77.885	Kullanılabilir
Güle Güle Oğlum	Emir verme, nasihat etme niteliğindeki yargıların, çocuğun neden sonuç ilişkisi bakımından düşünemesinin önünde engel oluşturması	55.538	Kullanılabilir
Ne Ola Yar Ola	Duyusal dengede karamsarlığın ağır basması	39.385	Kullanılabilir
Ömrümün Son Baharı	Çocuğun ilgi ve gereksinimlerine uygun olmaması	28.038	Kullanılabilir
Mahkûm	Çocuğun ilgi ve gereksinimlerine uygun olmaması Duyusal dengede karamsarlığın ağır basması	24.038	Kullanılabilir
Cacık	Çocuğun ilgi ve gereksinimlerine uygun olmaması Çocuğun anlam evrenine uygun olmaması	12.462	Kullanılabilir
Dut Ağacı	Çocuğun anlam evrenine uygun olmaması Çocuğun ilgi ve gereksinimlerine uygun olmaması	4.654	Kullanılamaz
Âdemoğlu Kızgın Fırın Havva Kızı Mercimek	Çocuğun gelişim düzeyine uygun olmayan cinsel ifadelerin yer alması Çocuğun ilgi ve gereksinimlerine uygun olmaması	5.538	Kullanılamaz
Delikanlı Gibi	Cinsiyet ayırımına ve düşünce karmaşıklığına neden olabilecek ifadelerin yer alması	7.538	Kullanılamaz
Dağlar Dağlar	Çocuğun ilgi ve gereksinimlerine uygun olmaması	8,654	Kullanılamaz
Osman	Duyusal dengede karamsarlığın ağır basması Çocuğun anlam evrenine uygun olmaması	8.654	Kullanılamaz
Bal Sultan	Çocuğun anlam evrenine uygun olmaması	9.846	Kullanılamaz
Aman Yavaş Aheste	Kullanılan ağdalı dilin çocuğun dil gelişimi düzeyine uygun olmaması	12.462	Kullanılamaz

Tablo 4 devamı...

Şarkının Adı	Kullanılmaz çünkü;	χ^2	Sonuç
Alla Beni Pulla Beni	Çocuğun gelişim düzeyine uygun olmayan cinsel ifadelerin yer alması	22.154	Kullanılmaz
Benden Öte Benden Ziyade	Çocuğun anlam evrenine uygun olmaması Çocuğun ilgi ve gereksinimlerine uygun olmaması	26.000	Kullanılmaz
Can Bedenden Çıkmayınca	Duyusal dengede karamsarlığın ağır basması	30.154	Kullanılmaz
Gönül Ferman Dinlemiyor	Duyusal dengede karamsarlığın ağır basması	44.462	Kullanılmaz
Ölüm Allah'ın Emri	Duyusal dengede karamsarlığın ağır basması	55.538	Kullanılmaz
Sakız Hanım- Mahur Bey	Çocuğun ilgi ve gereksinimlerine uygun olmaması Duyusal dengede karamsarlığın ağır basması	58.500	Kullanılmaz
Elveda Ölüm	Çocuğun anlam evrenine uygun olmaması	61.538	Kullanılmaz
Gülme Ha Gülme	Duyusal dengede karamsarlığın ağır basması	64.654	Kullanılmaz
Durma Ha Durma	Duyusal dengede karamsarlığın ağır basması	74.462	Kullanılmaz
Ne Köy Olur Senden Ne Kasaba	Çocuğun ilgi ve gereksinimlerine uygun olmaması	77.885	Kullanılmaz
Kol Düğmeleri	Duyusal dengede karamsarlığın ağır basması	81.385	Kullanılmaz
Aynalı Kemer	Çocuğun gelişim düzeyine uygun olmayan cinsel ifadelerin yer alması	84.962	Kullanılmaz
Bal Böceği	Çocuğun gelişim düzeyine uygun olmayan cinsel ifadelerin yer alması	84.962	Kullanılmaz
Gel	Çocuğun anlam evrenine uygun olmaması Çocuğun ilgi ve gereksinimlerine uygun olmaması	84.962	Kullanılmaz
Hayır Hayır	Duyusal dengede karamsarlığın ağır basması Çocuğun ilgi ve gereksinimlerine uygun olmaması	84.962	Kullanılmaz
Sarıl Bana	Çocuğun ilgi ve gereksinimlerine uygun olmaması	84.962	Kullanılmaz
Unutamıyorum	Çocuğun ilgi ve gereksinimlerine uygun olmaması	84.962	Kullanılmaz
Yol Verin Ağalar	Çocuğun ilgi ve gereksinimlerine uygun olmaması Duyusal dengede karamsarlığın ağır basması	84.962	Kullanılmaz
Affet Beni	Çocuğun ilgi ve gereksinimlerine uygun olmaması	88.615	Kullanılmaz
Anlıyorsun Değil mi?	Çocuğun ilgi ve gereksinimlerine uygun olmaması	88.615	Kullanılmaz
Ballı Kaymak	Çocuğun ilgi ve gereksinimlerine uygun olmaması	88.615	Kullanılmaz
Beyhude Geçti Yıllar	Çocuğun anlam evrenine uygun olmaması	88.615	Kullanılmaz
Dön Desem Döner misin Bana	Çocuğun ilgi ve gereksinimlerine uygun olmaması Çocuğun anlam evrenine uygun olmaması	88.615	Kullanılmaz
İşte Hendek İşte Deve	Çocuğun ilgi ve gereksinimlerine uygun olmaması	88.615	Kullanılmaz
Seher Vakti	Çocuğun ilgi ve gereksinimlerine uygun olmaması Duyusal dengede karamsarlığın ağır basması	88.615	Kullanılmaz
Söyle Zalim Sultan	Çocuğun anlam evrenine uygun olmaması Çocuğun ilgi ve gereksinimlerine uygun olmaması	88.615	Kullanılmaz
Al Beni (DYB)	Duyusal dengede karamsarlığın ağır basması Çocuğun ilgi ve gereksinimlerine uygun olmaması	92.346	Kullanılmaz
Allah'ım Güç Ver Bana	Duyusal dengede karamsarlığın ağır basması Çocuğun ilgi ve gereksinimlerine uygun olmaması	92.346	Kullanılmaz
Ben Bilirim	Çocuğun ilgi ve gereksinimlerine uygun olmaması	92.346	Kullanılmaz
Kalpler Beraber	Çocuğun ilgi ve gereksinimlerine uygun olmaması	92.346	Kullanılmaz
Lambaya Püf De	Çocuğun anlam evrenine uygun olmaması Çocuğun gelişim düzeyine uygun olmayan cinsel ifadelerin yer alması	92.346	Kullanılmaz
Binboğa'nın Kızı	Çocuğun ilgi ve gereksinimlerine uygun olmaması Çocuğun anlam evrenine uygun olmaması	96.154	Kullanılmaz
Gül Bebeğim	Duyusal dengede karamsarlığın ağır basması Çocuğun anlam evrenine uygun olmaması	96.154	Kullanılmaz
Hatırlasana	Çocuğun ilgi ve gereksinimlerine uygun olmaması	96.154	Kullanılmaz

Tablo 4 devamı...

Şarkının Adı	Kullanılmaz çünkü;	χ^2	Sonuç
Kara Sevda	Çocuğun anlam evrenine uygun olmaması Çocuğun ilgi ve gereksinimlerine uygun olmaması	96.154	Kullanılmaz
Al Beni (MÇ)	Duyusal dengede karamsarlığın ağır basması Çocuğun ilgi ve gereksinimlerine uygun olmaması	100.038	Kullanılmaz
Sahilde	Çocuğun ilgi ve gereksinimlerine uygun olmaması	100.038	Kullanılmaz
Unutamadım (Unutamadım Seni)	Çocuğun ilgi ve gereksinimlerine uygun olmaması	100.038	Kullanılmaz
Yolla Yârim Tez Yolla	Çocuğun ilgi ve gereksinimlerine uygun olmaması Çocuğun anlam evrenine uygun olmaması Çocuğun gelişim düzeyine uygun olmayan cinsel ifadelerin yer alması	100.038	Kullanılmaz

Tablo 4 incelendiğinde Barış Manço'nun kendi yazdığı şarkılarından 46'sının sınıf öğretmenlerine göre sosyal bilgiler dersinde kullanılmaz olduğu tespit edilmiştir ($\chi^2 =_{(sd=1, n=104)} 4,654 - 96,154, p<.05$). Kullanılmaz olan bu anonim şarkılarla birlikte nitel verilerle bir özelliği bakımından kullanılmaz olan "En Büyük Mehmet Bizim Mehmet, Güle Güle Oğlum, Ne Ola Yar Ola, Ömrümün Son Baharı, Mahkûm, Cacık" şarkılarının sosyal bilgiler dersinde kullanılmaz olma özellikleri şöyledir: Çocuğun ilgi ve gereksinimlerine uygun olmaması, duygusal dengede karamsarlığın ağır basması, çocuğun anlam evrenine uygun olmaması, çocuğun gelişim düzeyine uygun olmayan cinsel ifadelerin yer alması, emir verme, nasihat etme niteliğindeki yargıların, çocuğun neden sonuç ilişkisi bakımından düşünebilmesinin önünde engel oluşturması, cinsiyet ayırımına ve düşünce karmaşıklığına neden olabilecek ifadelerin yer alması, kullanılan ağdalı dilin çocuğun dil gelişimi düzeyine uygun olmaması.

Sınıf öğretmenlerinden edinilen görüşler doğrultusunda Barış Manço şarkılarının "sosyal bilgiler dersinde kullanılabilir olması" durumuna ilişkin bazı örnekler şöyledir:

Burak (45): "Türkiye fiziki haritası tanıtılırken kullanılabilir." (Dağlar Dağlar)

Sıla (28): "Gelenek göreneklerde, kültürel faaliyetlerde, dini ve milli bayramlarda kullanılabilir." (Bugün Bayram)

Öykü (81): "Macaristan tanıtımı konusunda ve tarihi zaferler konusunda kullanılabilir." (Estergon Kalesi)

Mine (20): "Farklı kültürlere saygı gösterir kazanımına yönelik olarak 'Azeri türkü' olarak dinletilebilir." (Ayrılık)

Hasan (51): "Ana teması arkadaşlık olduğundan sosyal bilgiler dersinin ve arkadaşlık geçen tüm ara disiplinlerde kullanılabilir." (Arkadaşım Eşşek)

Ege (46): "Sorumluluk, dayanışma değerlerini kazandırmada kullanılabilir." (Acıh Da Bağ Vir)

Mete (58): "Aile kavramı, büyüklere saygı konularını işlerken kullanılabilir." (Süper Babaanne)

Melike (19): "Vatan sevgisi kazandırmada kullanılabilir." (Kayaların Oğlu)

Simge (29): "Coğrafi ve kültürel değerlerin aktarımında kullanılır." (Burası Muş'tur)

Yunus (68): "Yöresel farklılıklar, kültür eğitimi konularında kullanılabilir." (Derule)

Mehmet (53): "Kültürümüzde ninnilerin önemi anlatırken kullanılabilir." (Nenni Bebek)

Hatice (1): "Kültür ve mirasta şarkıda eski paralardan bahsedilmektedir." (Anahtar)

Aker (41): "Düğün kültürü anlatılırken kullanılabilir." (Güle Güle Oğlum)

Oya (82): "Yemek kültüründen bahsederken kullanılabilir." (Lahburger)

Barış Manço şarkılarının hem eğitimde hem de sosyal bilgiler dersinde kullanılmayacağını ifade eden öğretmenlerin görüşlerinden oluşturulan yukarıdaki kategorilere ait örnekler aşağıda yer verilmiştir:

Ela (71): "Her ne kadar aşk ve sevgi teması işlenmiş olsa da çocuklar için uygun bir dile sahip olmadığı için kullanılmaz." (Çıt Çıt Çetene)

Berkay (44): "Sözler çocuklara uygun değil." (Dön Desem Döner misin Bana)

Melisa (84): "Ayrılık ve ölüm temalarından dolayı bu parçanın kullanımı uygun değildir." (Yol Verin Ağalar)

Bilge (37): "Hüzün, ölüm, ayrılık temalı ve duygusal olarak yoğun olduğu için kullanılmaz." (Ölüm Allah'ın Emri)

Levent (96): "Ayrılık, hayal kırıklığı gibi duyguların anlatıldığı bu parçanın çocuk eğitiminde kullanımı uygun değildir." (Hayır Hayır)

Hatice (1): "Şarkıdaki benzetmelerin çocuklar için uygun olmayacağı görüşündeyim." (Ağlama Değmez Hayat)

Handan (13): “Şarkıda sürekli tenhada ve gizli gizli bir şeylerin yapılmasından bahsettiği için kullanıma uygun olmadığını düşünüyorum.” (Gönül Dağı)

Emir (91): “Eğitimde kullanılamaz, çünkü cinsellik içeren bir teması var.” (Çay Elinden Öteye Rezil Dede)

Tolga (93): “Çocukların çok sevdiği bir parça ama anlam olarak çocuğa hitap eden bir şarkı değil.” (Alla Beni Pulla Beni)

Yavuz (66): “Çocuklara kötü örnek bir şarkı, sözleri genellikle ahlaksızlığa teşvik ediyor.” (Bal Böceği)

Azra (32): “Eğitimde kullanılamaz, çünkü kullanılan kelimeler çocuklar için anlaşılır değil, yabancı.” (Ah Tuti-i Mucize Guyem)

Toygar (76): “...Fakat müzikle birlikte çok kullanışlı olduğu söylenemez. Bununla birlikte sözlerinde günümüz Türkçesiyle yazılmayan telaffuzu da zor olan iki kıtası da var.” (Aman Yavaş Aheste)

SONUÇ VE TARTIŞMA

Barış Manço'nun anonim eserlerinden 16'sı hem nicel hem nitel verilerle, 5'i ise sadece nitel verilerle sosyal bilgiler dersinde kullanılabilir durumdadır. Bu şarkılar aşağıda listelenmiştir.

Hem nicel hem nitel verilerle sosyal bilgiler dersinde kullanılabilir olan Barış Manço'nun anonim şarkıları

Ağlama Değmez Hayat	Geçti Dost Kervanı	Kızılıklar Oldu mu?
Aman Avcı Vurma Beni	Gesi Bağları	Koca Topçu
Bahçede Hanım Eli	Ham Meyvayı Kopardılar Dalından	Nenni Bebek
Burası Muş'tur	Kağızman	Urfa'nın Etrafı
Dere Boyu Kavaklar	Katip Arzuhalim	Uzun İnce Bir Yoldayım
Estergon Kal'ası		

Sadece nitel verilerle sosyal bilgiler dersinde kullanılabilir olan Barış Manço'nun anonim şarkıları

Ayrılık	Çıt Çıt Çetene	Yine Bir Gülnihal
Çay Elinden Öteye Rezil Dede	Derule	

Barış Manço'nun yukarıdaki listede yer alan 16 anonim eserinden biri olan “Ağlama Değmez Hayat” nitel bulgular incelendiğinde çocuğun anlam evrenine uygun olmaması gerekçesi ile kullanılması önerilmemektedir.

Nicel verilerle sosyal bilgiler dersinde kullanılabilir olan 16 anonim şarkının yanında nicel olarak sosyal bilgiler dersinde kullanılamaz olan Ayrılık, Çay Elinden Öteye Rezil Dede, Çıt Çıt Çetene, Derule ve Yine Bir Gülnihal şarkıları nitel veriler dikkate alındığında en az özellik bakımından sosyal bilgiler dersinde kullanılabilir durumdadır.

Barış Manço'nun kendi yazdığı eserlerinden 52'si hem nicel hem nitel verilerle, 14'ü ise sadece nitel verilerle sosyal bilgiler dersinde kullanılabilir durumdadır. Bu şarkılar aşağıda listelenmiştir.

Hem nicel hem nitel verilerle sosyal bilgiler dersinde kullanılabilir olan Barış Manço'nun kendi yazdığı şarkıları

Abbas Yolcu	Fil ile Kurbağa	<i>Mahkûm</i>
Acıh Da Bağ Vir	Gibi Gibi	Müsaadenizle Çocuklar
Ahmet Beyin Ceketini	<i>Güle Güle Oğlum</i>	Nane Limon Kabağı
Ali Yazar Veli Bozar	Gül Pembe	Nazar Eyle
Anahtar	Günaydın Çocuklar	<i>Ne Ola Yar</i>
Arkadaşım Eşek	Halhal	Nerede
Ayı	Halil İbrahim Sofrası	<i>Ömrümün Sobaharı</i>
Bir Selam Sana	Halk İçinde Muteber	S.O.S. Aman Hocam
Bugün Bayram	Hemşerim Memleket Nire?	Sarı Çizmeli Mehmet Ağa
<i>Cacık</i>	Katip Arzuhalim	Süleyman
Dıral Dede'nin Düdüğü	Kayaların Oğlu	Süper Babaanne
Domates Biber Patlıcan	Kazma	Vur Ha Vur
Dönence	Kezban	Yeni Bir Gün Doğru Merhaba
Dört Kapı	Kırık Bir Fincan	Yine Yol Göründü
Eğri Eğri	Koca Topçu	Yol
<i>En Büyük Mehmet Bizim Mehmet</i>	Komşu Kızı Düriye	Zehra
Estergon Kalesi	Küheylan	
Evelallah	Lahburg	

Sadece nitel verilerle sosyal bilgiler dersinde kullanılabilir olan Barış Manço'nun kendi yazdığı şarkıları

Alla Beni Pulla Beni	Binboğa'nın Kızı	İşte Hendek İşte Deve
Aman Yavaş Aheste	Can Bedenden Çıkmayınca	Osman
Bal Böceği	Dağlar Dağlar	Sakız Hanım-Mahur Bey
Bal Sultan	Dut Ağacı	Unutamadım (Unutamadım Seni)
Beyhude Geçti Yıllar	Gönül Ferman Dinlemiyor	Ne ola Yar

Barış Manço'nun yukarıdaki listede yer alan 52 eserinden 6'sı (Cacık, En Büyük Mehmet Bizim Mehmet, Güle Güle Oğlum, Mahkûm, Ne Ola Yar Ola ve Ömrümün Son Baharı) istatistiksel olarak sosyal bilgiler dersinde kullanılabilir olarak tespit edilmesine karşın nitel bulgular incelendiğinde bazı özellikleri bakımından kullanılamaz olduğu görülmektedir.

Nicel verilerle sosyal bilgiler dersinde kullanılabilir olan 52 şarkının yanında nicel olarak sosyal bilgiler dersinde kullanılamaz olan 14 şarkı "Alla Beni Pulla Beni, Aman Yavaş Aheste, Bal Böceği, Bal Sultan, Beyhude Geçti Yıllar, Binboğa'nın Kızı, Can Bedenden Çıkmayınca, Dağlar Dağlar, Dut Ağacı, Gönül Ferman Dinlemiyor, İşte Hendek İşte Deve, Osman, Sakız Hanım- Mahur Bey ve Unutamadım (Unutamadım Seni)" nitel veriler dikkate alındığında en az özellik bakımından sosyal bilgiler dersinde kullanılabilir durumdadır.

Barış Manço'nun hem anonim hem de kendi yazdığı şarkılar;
Tarih bilinci oluşturmada,
Ulusal bilince sahip vatandaş yetiştirmede,
Tarihi kişiliklerin öğretiminde,
Kültürel öğeler konusunda,
Coğrafya (coğrafi özellikler, yönler) konusunda,
Dünya üzerindeki ülkeler konusunda,
Birey ve toplum konusunda,
Ekonomi (üretim, ekonomik faaliyetler, bilinçli tüketici, ekonomi okuryazarlığı) konusunda,
Etkili vatandaş özellikleri konusunda,
Etkin vatandaşlık (milli, dini gün ve bayramlar) konusunda,
Meslekler konusunda,
Türk bayrağı konusunda,
Aile tarihi konusunda,
Çevre okur-yazarlığını geliştirmede,
Eleştirel düşünme becerisinde,
Zaman ve kronolojiyi algılama becerisinde,
Değişim ve sürekliliği algılama becerisinde,
Edebi ürün olarak türkü hikâyesiyle,
Eserlerdeki atasözleri ve deyimleriyle,
Eserlerdeki bilmeceleriyle,

Eserin konusunun yerel tarih ile ilgili olmasıyla,
Eser hikaye örneği olmasıyla,
Eser şiir örneği olmasıyla,
Eser anı örneği olmasıyla,
Eser masal örneği olmasıyla,
Eser ninni örneği olmasıyla ve

Değer eğitiminde (vatanseverlik, sevgi, estetik, yardımseverlik, dayanışma, çalışkanlık, aile birliğine önem verme, sorumluluk, dürüstlük, saygı, eşitlik, dostluk, barış, bilimsellik, sabır, tasarruf) sosyal bilgiler dersinde kullanılabilir.

Savage ve Savage (1993), ilkökul ve ortaokul öğretiminde sosyal çalışmalarda hedeflerin gerçekleştirilmesi için edebi ürün kullanımının faydalı olacağı üzerinde durmuşlardır. Sosyal çalışmalardaki dört alanın; kültürel çalışmalar, tarihi çalışmalar, coğrafik araştırmalar ve ekonomik kavramlar olduğunu belirtmişlerdir. Bu çalışmada Barış Manço şarkılarının kültürel öğeler konusunda, tarihi konularda (tarih bilinci oluşturmada, ulusal bilince sahip vatandaş yetiştirmede, tarihi kişiliklerin öğretiminde, aile tarihi konusunda, eser yerel tarih konusu olarak), coğrafya konularında (coğrafi özellikler, yönler) ve ekonomi konularında (üretim, ekonomik faaliyetler, bilinçli tüketici, ekonomi okuryazarlığı) sosyal bilgiler dersinde kullanılabilir olduğu tespit edilmiştir. Bu bağlamda alan yazındaki betimlemeye paralel olarak Barış Manço şarkılarının sosyal bilgiler dersinde kullanılabilir olduğu sonucuna varılabilir. Bununla birlikte alanyazın incelendiğinde tarih içerikli konuların öğretiminde edebi ürünlerin kullanılabilmesi ve böylece öğrencilerin konuları daha iyi öğrenebileceği, motivasyona olumlu etki edeceği ve dersi daha somut hale getireceği (Dyro, 1998; Nelson ve Nelson, 1999; Savage ve Savage, 1993; Yakar ve Yıldırım, 2021) belirtilmektedir. Levstik (1995) de tarih ile ilgili olan olayların hikâyeleştirilme yöntemi ile anlatılabileceğini ve bu tarz öğretimin öğrencilerin ilgisini çektiğini belirtmiştir. Barış Manço şarkılarının sahip olduğu içeriklerde tarih konularının çokça yer alıyor olması bu şarkıların sosyal bilgiler dersinde kullanılabilirliğini göstermektedir.

Kültür aktarımının gerçekleştirilmesinde sözlü ve yazılı edebi ürünlerin önemi bilinmekte ve bu ürünler birincil kaynak olarak kullanılabilir (Nelson ve Nelson, 1999). Şarkılar, toplumun kültürel unsurlarını, yaşam biçimlerini, benimsedikleri değerlerini, kutlamalarını, acılarını ve duygu durumlarını müzik aracılığıyla nesillere aktardığından (Demir, 2020) sosyal bilgiler dersinde öğretim materyali olabilirler. Barış Manço'nun müzik kimliğinin, âşık tarzı müzik geleneğine uygun olması (Çınar, 2021), şarkılarının kültürel unsurları çokça barındırıyor olması ile sosyal bilgiler dersinde kullanılabilir olduğu söylenebilir. Örneğin İlbey (55) kodlu öğretmen Kağızman şarkısı için "Bölgeler ve oraya has özellikleri anlatırken kullanılabilir." ve Yunus (68) kodlu öğretmen Derule şarkısı için "Yöresel farklılıklar, kültür eğitimi konularında kullanılabilir." diyerek Barış Manço'nun bu şarkısının kültür ile ilgili konularda kullanılabilir olduğunu betimlemektedir.

Almerico (2013), Hardwick (2017) ve Gökdemir (2019) değerler eğitiminde edebi ürünlerin (özellikle çocuk edebiyatı ürünlerin) kullanımının önemli olduğunu, edebi ürünler ile öğrencilere bilgi, beceri ve yetkinlik kazandırılabilineceği belirtmektedirler. Bunun yanında Karagözoğlu (2020), Taşdemir (2021), Coşkun Keskin ve Akyıldız (2021) ve Üztemur vd., (2021) Barış Manço şarkılarında değerlerin yer aldığı ve kullanılabilmesi belirtmektedirler. Bu araştırmada Barış Manço şarkılarının sosyal bilgiler eğitiminde yer alan değerlerin eğitiminde kullanılabilir olması durumunun alan yazındaki betimlemelerle desteklendiği söylenebilir. Nitekim Barış Manço şarkılarında vatanseverlik, sevgi, estetik, yardımseverlik, dayanışma, çalışkanlık, aile birliğine önem verme, sorumluluk, dürüstlük, saygı, eşitlik, dostluk, barış, bilimsellik, sabır ve tasarruf değerleri ile ilgili özelliklerin yer aldığı görülmektedir. Örneğin "Sarı Çizmeli Mehmet Ağa" şarkısı dürüstlük, yardımseverlik, saygı, dostluk, sevgi, dayanışma, eşitlik, estetik, vatanseverlik ve barış olmak üzere 10 değerın öğretiminde kullanılabilir durumdadır.

Kınık'a göre (2011) şarkılar, yalın, temiz, toplumun ortak unsurlarını, duygularını, fikirlerini barındıran çeşitli ezgilerle söylenen bir müzik sanatıdır ve toplumların ulusal benliklerini, sevinç, üzüntü, hasret, acı, sevgi ve barışa değer verme gibi çeşitli unsurlarını içerisinde barındırır. Bu araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin Barış Manço şarkılarının da benzer özelliklere sahip olduğunu betimledikleri görülmektedir. Sınıf öğretmenlerine göre Barış Manço şarkılarının kullanılma gerekçeleri bu durumu gözler önüne sermektedir. Örneğin Ahmet (70) kodlu öğretmen Vur Ha Vur şarkısı için "Milli bilinç oluşturmak için bayrak ve vatan sevgisi aşılama için kullanılabilir." demektedir. Bu da Barış Manço şarkılarının sosyal bilgiler dersinde ulusal benlik oluşturmada kullanılabilmesine işaret edebilir.

Hem nicel hem nitel verilerle sosyal bilgiler dersinde kullanılamaz ve sadece nicel verilerle kullanılamaz olan Barış Manço'nun şarkıları aşağıda listelenmiştir.

Hem nicel hem nitel verilerle sosyal bilgiler dersinde kullanılamaz olan Barış Manço'nun anonim şarkıları

Ah Tuti-i Mucize Guyem	Bir Bahar Akşamı	Gönül Dağı
Ay Osman	Gamzedeyim	Kirpiklerin Ok Eyle

Hem nicel hem nitel verilerle sosyal bilgiler dersinde kullanılamaz olan Barış Manço'nun kendi yazdığı şarkıları

Ademoğlu Kızgın Fırın Hava Kızı Mercimek	Dön Desem Döner misin Bana	Lambaya Püf De
Affet Beni	Durma Ha Durma	Ne Köy Olur Senden Ne Kasaba
Al Beni (DYB)	Elveda Ölüm	Ölüm Allah'ın Emri
Al Beni (MÇ)	Gel	Sahilde
Allah'ım Güç Ver Bana	Gül Bebeğim	Sarı Bana
Anlıyorsun Değil mi?	Gülme Ha Gülme	Seher Vakti
Aynalı Kemer	Hatırlasana	Söyle Zalim Sultan
Ballı Kaymak	Hayır Hayır	Unutamıyorum
Ben Bilirim	Kalpler Beraber	Yol Verin Ağalar
Benden Öte Benden Ziyade	Kara Sevda	Yolla Yarım Tez Yolla
Delikanlı Gibi	Kol Düğmeleri	

Sadece nicel verilerle sosyal bilgiler dersinde kullanılamaz olan Barış Manço'nun kendi yazdığı şarkıları

Ayrılık	Çıt Çıt Çetene	Yine Bir Günühal
Çay Elinden Öteye Rezil Dede	Derule	

Sadece nicel verilerle sosyal bilgiler dersinde kullanılamaz olan Barış Manço'nun kendi yazdığı şarkıları

Alla Beni Pulla Beni	Binboğa'nın Kızı	İşte Hendek İşte Deve
Aman Yavaş Aheste	Can Bedenden Çıkmayınca	Osman
Bal Böceği	Dağlar Dağlar	Sakız Hanım-Mahur Bey
Bal Sultan	Dut Ağacı	Unutamadım (Unutamadım Seni)
Beyhude Geçti Yıllar	Gönül Ferman Dinlemiyor	

Barış Manço'nun yukarıdaki listede yer alan 6 anonim eseri ile 32 kendi yazdığı eseri hem nicel hem de nitel bulgulara göre sosyal bilgiler dersinde kullanılamaz durumdadır. Anonim şarkılardan 5'i ile kendi yazdığı şarkılardan 14'ü ise nicel bulgularla kullanılamazken; nitel bulgulara göre en az bir özelliği bakımından sosyal bilgiler dersinde kullanılabilir durumdadır.

Barış Manço'nun hem anonim hem de kendi yazdığı şarkılar;

Duyusal dengede karamsarlığın ağır basması,

Çocuğun anlam evrenine uygun olmaması,

Çocuğun ilgi ve gereksinimlerine uygun olmaması,

Çocuğun gelişim düzeyine uygun olmayan cinsel ifadelerin yer alması,

Cinsiyet ayırımına ve düşünce karmaşıklığına neden olabilecek ifadelerin yer alması

Kullanılan ağdalı dilin çocuğun dil gelişimi düzeyine uygun olmaması ve

Emir verme, nasihat etme niteliğindeki yargıların, çocuğun neden sonuç ilişkisi bakımından düşünebilmesinin önünde engel oluşturması nedenlerinden dolayı sosyal bilgiler dersinde kullanılabilir değildir.

Sarıyüce'ye göre (2012) çocuğun karşılaşılabileceği edebi ürünler seçilirken çocukların ilgisini ve çocuk dünyasını dikkate almanın oldukça önemli olduğunu, eserlerin içeriklerinin çocukların ilgisini karşılamasını ve nitelikli olmasını, açık saçıklık, cinsel yaşamın gereksiz ayrıntılarını, bencillik, tembellik gibi uygunsuz yaşam biçimlerini idealize edilerek sunulmamasını ayrıca çocuklarda bunlara karşı hevesler uyandıracak anlatış biçimine başvurulmamasını belirtmektedir. Sever (2015) de çocuk eğitiminde kullanılacak yazınsal metinlerin, aşırı duygulardan arındırılmış olmasını, çocuğun anlam evrenine uygun içeriklere sahip olmasını ve çocuğa, "Derslerine çok çalış", "Tutumlu ol", "Doğayı sev, çevreyi koru" gibi emir ve kural cümleleriyle seslenilmemesini, bu tarz cümleler tekrarlandıkça özelliğini kaybettiğini ve çoğunun neden-sonuç ilişkisi kurmasında da engel oluşturabileceğini belirtmektedir. Barış Manço'nun bazı şarkılarının bazı olumsuz özellikleri barındırdığı görülmektedir. Örneğin Güle Güle Oğlum şarkısında nasihat sözlerinin fazlaca yer aldığı anlaşılmaktadır. Hatta İpek (14) kodlu öğretmen "Çocuk edebiyatında ve eğitimde doğrudan nasihat verilmemesi gerektiği için kullanılamaz." gerekçesiyle Güle Güle Oğlum şarkısının sosyal bilgiler eğitiminde kullanılamaz olduğunu belirtmiştir.

Sosyal bilgiler dersi; iyi bir insan, etkili bir yurttaş ve nihayet bir dünya vatandaşı olma özellikleri kazandıran vatandaşlık eğitim programı derslerinden biri (Tay, 2022) olarak betimlenmektedir. Tokcan'a göre (2016) de sosyal bilgiler öğretiminde edebi ürünler öğrencilerin ilgisini çekerek çocuklara okul çağında insani duyguları, evrensel değerleri aktarır; vatan, ulus, bayrak, dil sevgisini kazandırır; çevreye ve

doğaya duyarlı birey olmayı, çalışkanlığı, dürüstlüğü kazandırır; erdemli davranışlar sergilemesine fayda sağlar. Ayrıca maddi ve manevi kültür öğelerinin öğrenilmesi için edebi ürünlerin kullanılması çok önemlidir. Bu nedenle edebi ürünlerin sosyal bilgilerde doğru ve etkili bir şekilde öğretim materyali olarak kullanımına dikkat edilmesi gerekmektedir. Barış Manço şarkılarından özellikle Estergon Kalesi, Kayaların Oğlu ve Vur Ha Vur “Ulusal bilince sahip vatandaş yetiştirmede kullanılabilir” gerekçesiyle sosyal bilgiler dersinde kullanılabilir olarak değerlendirilmiştir. Bununla birlikte birçok şarkıda da ulusal vatandaşlık, iyi ve erdemli insan olma vurgusunun yapılabileceği görülebilir. Örneğin Halil İbrahim Sofrası ve Halk İçinde Muteber şarkılarında iyi insan ve erdemli insan vurgusunun yapılabileceği görülmektedir. Bu bağlamda Burak (45) kodlu öğretmenin “Sosyal bilgilerin genel amaçlarından erdemli insan olma için kullanılabilir.” açıklaması ile Simge (29) kodlu öğretmenin “İyi insan olma, iyi vatandaş yetiştirme noktasında da farkındalığı artırarak önemli katkısı olabilir.” açıklamasının bu durumu gözler önüne serdiği söylenebilir.

ÖNERİLER

Bu çalışmada sosyal bilgiler dersinde kullanılabilecek Barış Manço şarkıları tespit edildiğinden sınıf öğretmenleri ve sosyal bilgiler öğretmenlerine belirlenen bu şarkıları derslerinde kullanmaları önerilebilir. Bunun yanında belirlenen bu şarkılar, deneysel ya da eylem araştırmalarına konu edilerek sosyal bilgiler eğitimi için özellikleri araştırılabilir. Yine Barış Manço şarkılarının başka derslerde kullanılabilir olma durumu da araştırılabilir. Araştırmacılara bu çalışmadan hareketle, sanatçı kişiliği ile Türk toplumunun gönlünde yer edinmiş olan Barış Manço gibi birçok sanatçı ve eserlerini sosyal bilgiler eğitimi açısından incelemeleri önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Almerico, G. M. (2013). Linking children's literature with social studies in the elementary curriculum. *Journal of Instructional Pedagogies*, 11.
- Ayyıldız, M. ve Birgören, H. (2005). *Edebiyat bilgi ve kuramları*. Akçağ.
- Bilgin, N. (2006). *Sosyal bilimlerde içerik analizi teknikler ve örnek çalışmalar*. Siyasal.
- Canbazoglu, C. (2009). *Kentin türküsü: Anadolu pop-rock*. Pan.
- Coşkun Keskin, S. ve Akyıldız, M. (2021). Barış Manço şarkılarında yer alan değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 19(42), 153-186.
- Creswell, J. W. (2011). Controversies in mixed methods research. In N. Denzin & Y. Lincoln (Eds.), *The SAGE handbook on qualitative research* (pp. 269–284). SAGE.
- Creswell, J. W. (2014). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches* (4th ed.). SAGE.
- Creswell, J. W., & Creswell, J. D. (2018) *Research design qualitative, quantitative, and mixed methods approaches* (5th ed.). SAGE.
- Creswell, J. W., & Plano Clark, V. L. (2018). *Designing and conducting mixed methods research* (3rd ed.). SAGE.
- Çelik, H. (2018). *Müzik destekli öğretim yönteminin yedinci sınıf Türkçe dersi milli kültür temasının öğretimine etkisi: Barış Manço şarkıları örneği*. (Tez No. 503702) [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Çınar, S. (2021). Âşık tarzı müzik geleneğine paralel yorumlar: Barış Manço. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 10(1), 1033-1048.
- Çobanoğlu, Ö. (2000). Barış Manço araştırmalarının önemi ve yöntemi üzerine tespitler. *Milli Folklor Dergisi*, (12), 46.
- Demir, H. (2020). *Sosyal bilgiler dersinde eğitsel şarkı kullanımının akademik başarı ve kalıcılık üzerine etkisi*. (Tez No. 642941) [Yüksek lisans tezi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Düzgün, D. (2010). Âşıklık geleneğinin değişim ve dönüşüm sürecinde Barış Manço olgusu. *Milli Folklor Dergisi*, 21, 8442-50.
- Dyro, P. (1998). Using fiction to support history teaching, social education. *National Council for the Social Studies*, 62(6), C1-C4.
- Emre, H. (2012). Türk milli kültürüne ait destan, efsane ve anlatılarda sıkça geçen formel sayıların Barış Manço şarkılarındaki yeri. *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, 1(1), 639-647.
- Erdoğan, G. (2015). Barış Manço örneğinden hareketle müziğin ahlak eğitimindeki önemi ve işlevi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 117-124.

- Erdoğan, G. (2019). Barış Manço'nun "dört kapı" adlı eserinin metinlerarasılık bağlamında incelenmesi. *Asya'dan Avrupa'ya Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, (10), 13-24.
- Filiz, M. (2019). *Barış Manço şarkılarında metinlerarasılık*. (Tez No. 604376) [Yüksek lisans tezi, Çağ Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Gökdemir, S. (2019). *7.sınıf sosyal bilgiler dersinde türkülerle değerler eğitimi*. (Tez No. 602337) [Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Greene, J. C., Caracelli, V. J., & Graham, W. F. (1989). Toward a conceptual framework for mixed-method evaluation designs. *Educational Evaluation and Policy Analysis*, 11(3), 255-274.
- Hardwick, S. A. (2017). *Ethical principles and character traits in children's literature* (ED581807). ERIC. <https://eric.ed.gov/?id=ED581807>
- Kaleli Yılmaz, G. (2014). Durum çalışması. M. Metin, (Ed.). *Kuramdan uygulamaya eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri içinde* (ss. 263-285). Pegem Akademi.
- Karagözoğlu, N. (2020). İlkokul 4.sınıf öğrencilerinin dinlediği şarkıların sözlerinin değerler eğitimi açısından incelenmesi. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi (ASEAD)*, 7(8), 56-78.
- Karasar, N. (2020). *Bilimsel araştırma yöntemi. Kavramlar, ilkeler, teknikler*. Nobel Akademik.
- Keskin, U. (2019). Barış Manço şarkılarının Victor Frankl psikoloji ekolü açısından değerlendirilmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(29), 378-395.
- Kınık, M. (2011). Türk halk müziği kültüründe birleştirici unsur olarak hüseyni dizisi ve hüseyni türküler. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(16), 455-469.
- Koçak, M. B. (2021). *Edebiyat ve toplumsal kültür ilişkileri çerçevesinde Barış Manço'nun şarkı sözleri*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi.
- Koçan, G. (2017). Dilimizi zenginleştiriyorum: Ana dili, atasözü. *Araştırma ve Deneyim Dergisi (ADEDER)*, 2(1).
- Levstik, L. S. (1995). Narrative constructions: Cultural frames for history. *The Social Studies*, 86(3), 113-116.
- Mazlum, M. M. ve Atalay Mazlum, A. (2017). Sosyal bilimlerde araştırma yönteminin belirlenmesi. *Route Educational and Social Science Journal*, 4(4), 1-21.
- McGowan, T., & Guzzetti, B. (1991). Promoting social studies understanding through literature-based instruction, *Social Studies*, 82(1), 16-21.
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber*. Selahattin Turan (Çev.). Nobel Akademik.
- Miles, M. B., & Huberman, M. (1994). *Qualitative data analysis: A sourcebook of new methods*. SAGE.
- Morgan, D. (2007). Paradigms lost and pragmatism regained: methodological implications of combining qualitative and quantitative methods. *Journal of Mixed Methods Research*, 1(1), 48-76.
- Murphey, T. (2010). *Music and song*. Oxford University.
- National Council for the Social Studies [NCSS]. (1994) Curriculum standards for the social studies. National Council for the Social Studies.
- Nelson, L., & Nelson, T. (1999). Learning history through children's literature. ERIC Digest. (ED435586). <https://eric.ed.gov/?id=ED435586>
- Neuendorf, K. A. (2017). *The content analysis guidebook*. SAGE.
- Özkarabekir, C. (2011). Barış Manço belgeseli-hayatım roman. 19 Eylül 2021'de <https://www.youtube.com/watch?v=oROKKrba-98> adresinden erişildi.
- Öztürk, C. (2007). Sosyal bilgiler: Toplumsal yaşama disiplinlerarası bir yaklaşım. *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi*. C. Öztürk, (Ed.). Pegem Akademi.
- Öztürk, C., Coşkun Keskin, S. ve Otluoğlu, R. (2012). *Sosyal bilgiler öğretiminde edebi ürünler ve yazılı materyaller*. Pegem Akademi.
- Sarıyüce, H. L. (2012). *Türk çocuk ve gençlik edebiyatı ansiklopedisi 1-2*. Nar.
- Savage, M. K., & Savage, T. V. (1993). Children's literature in middle school social studies. *The Social Studies*, 84(1), 32-36.
- Sever, S. (2015). *Çocuk edebiyatı ve okuma kültürü*. Tudem.
- Silverman, D. (2018). *Nitel verileri yorumlama*. E. Dinç (Çev.), Pegem Akademi.
- Sönmez, V. ve Alacapınar, F. G. (2018). *Örneklendirilmiş bilimsel araştırma yöntemleri*. Anı.
- Şahin, T. (2005). *Hâlâ yazıp çizecek birkaç satırım kaldı*. Truva.
- Şimşek, A. (2009). Sosyal bilgiler dersinde bir öğretim materyali olarak edebi ürünler. M. Safran (Ed.), *Sosyal bilgiler öğretimi içinde* (ss.390-409). Pegem Akademi.
- Taşdemir, E. (2021). *Barış Manço ezgilerinde ekin değerleri*. (Tez No. 6687726) [Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.

- Tay, B. (2022). Sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitimi. Ö. Gürdoğan Bayır & T. Selanik Ay, (Ed.). *İlk ve ortaokulda uygulama örnekleriyle sosyal bilgiler öğretimi* içinde (ss. 259-278). Vizetek.
- Tekgöz, M. (2005). *İlköğretim 7. sınıf sosyal bilgiler dersinde edebiyat temelli öğretimin öğrenci başarısına etkisi*. (Tez No. 205905) [Yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi], Ulusal Tez Merkezi.
- Tokcan, H. (Ed.). (2016). *Sosyal bilgilerde sözlü ve yazılı edebiyat incelemeleri*. Pegem Akademi.
- Tunca, H. (2005). *Barış Manço: Uzun saçlı dev adam*. Epsilon.
- Turanalp, M. F. (2019). Şarkılarla dinî ve ahlaki değer aktarımı: Barış Manço örneği. *Bilimname*, 2019(37), 685-724.
- Üztemur, S., Sevigen, E. ve İnel, Y. (2021). “Barış Abi”yle değer öğretimi: Barış Manço eserlerinde değerler. *Başkent University Journal of Education*, 8(1), 93-103.
- Yakar, H. ve Yıldırım, T. (2021). Ortaöğretim tarih ders kitaplarında edebî ürünlerin kullanımı. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(2), 409-426.
- Yangın, B. (2002). *Çağdaş Türk ozanı Barış Manço*. Akçağ.
- Yatağanbaba, M. (2008). *Dağı aşan deve: Barış Manço*. Yatağanbaba Kitap.
- Yılmaz, A. (2014). *Barış Manço eserlerinin Türk müziği makamları bakımından incelenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Kırıkkale Üniversitesi.
- Yılmaz, M. (2019). Bir anlamlandırma yordamı olarak sanat. *Felsefe Arşiv*, 50, 1-7.
- Yiğit, M. (2020). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kalıplaşmış sözcüklerin şarkılarla anlatımı: Barış Manço şarkıları örneği. H. Budak (Ed.). *Edebiyat çalışmalarında farklı perspektifler* içinde (ss. 53-74). İKSAD.